

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike — Inzerati do 80 petih vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2,50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati petih vrst Din 4.— Popust po dogovoru, inzerati davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica šte. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska 4, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Preorientacija Budimpešte:

Položaj Madžarske po likvidaciji Avstrije

Zunanji minister Kanya o novo nastalem položaju v Srednji Evropi — Madžarska zapušča Rim in se približuje Berlinu — Poglobitev odnošajev v z Male antanto

BUDIMPEŠTA, 26. marca. AA. Zunanji minister Kanya je imel danes na seji zunanje političnega odbora obeh zbornic eks-pozice o mednarodnem položaju, v katerem je med drugim izjavil:

Vprašanje priključitve Avstrije k Nemčiji je zanimivo evropsko javno mnenje od zaključka svetovne vojne. Zmeraj bolj je sililo v ospredje prepričanje, da se mora zedinjenje nemškega in avstrijskega naroda čimprej izvesti. Težave, ki niso bile v skladu z Wilsonovimi 14 točkami in namrečnim načelom, so morale vzbuditi nerazpoloženje v Nemčiji. Bilo je treba pričakovati, da bo rajši priključil Avstrijo, ko se bo utrdil in da bo v tej smeri uporabil vse svoje sile. Zanimanje Italije za ohranitev avstrijske neodvisnosti je bilo zmeraj manjše, čim bolj so se odnošaji med Avstrijo in Italijo spreminjali zaradi splošnega političnega položaja v Evropi. Ko je bila Avstrija zapuščena, je na-

stopil ugoden trenutek za uresničenje koncepcije o Veliki Nemčiji, posebno se zaradi tega, ker je ideja o priključitvi močno živela pri obeh narodih. Ko je prišel Hitler na oblast, je misel o Veliki Nemčiji postajala zmeraj bolj resna in ko se je zedinjenje izvršilo, je svet vzel na znanje izvršeno dejstvo.

Politika napram Nemčiji ostane neizpremenjena

Po priključitvi Avstrije k Nemčiji imamo za mejašino Nemčijo, s katero je Madžarska v prijateljskih zvezah in izid plebiscita ne more biti za nikogar nejasen. Iz tega je jasno, da je Madžarska čestitela nemški vladi o priključitvi Avstrije k Nemčiji in je pri tem izrazila željo, da bodo prijateljske vezi med Nemčijo in Madžarsko tudi za naprej ostale nespremenjene. V raznih političnih vprašanjih ni nobenih posebnih nasprotij med

Madžarsko in Nemčijo, v nekaterih vprašanjih pa obstoji med nami celo popolna edinost. Madžarska bo nadaljevala svojo politiko napram Nemčiji tudi v sprememljenih razmerah in se njena zunanja politika zaradi zadnjih dogodkov ne more spremeniti.

Nemška vlada ni dopustila nikakega dvoma o sedanjih nemško-madžarskih mejah, ki je za Nemčijo prav tako nedotakljiva, kakor so nedotakljive meje Italije, Jugoslavije in Švice.

Mala antanta in Madžarska

O odnošajih z drugimi državami je Kanya izjavil: Odnosaji z Italijo ostanejo nespremenjeni in bo duh rimskih protokolov vodil politiko obeh držav. Globoke poljske simpatije, ki so se pokazale v vsej luči ob nedavnem obisku Hortyja na Poljskem, so važen faktor v življenju Podunavja. Zanimanje Poljske za Podunav-

je smo sprejeli z velikim zadovoljstvom in upanjem, da se bodo naši odnošaji s Poljsko nadaljevali in ugodno razvijali.

Madžarska se tudi še trudi, da bi uredila svoje odnošaje z državami Male zveze. Pogajanja, ki so se začela in bila prekinjena v septembru, so se nedavno zopet začela v Budimpešti in za njihov uspeh dobra volja Madžarske ne bo izostala.

Nekatere stalne težave v mednarodnem življenju v preteklem letu so dosegle višek in gremo sedaj vkljub nekaterim pretresom boljše časi in zboljšanju položaja nasproti. Madžarska se trudi, da bi s svojimi prijatelji ustvarila predhodne pogoje za pravi mir. Pri tem računa z zakonitimi koristmi drugih, je zvesta svojim obvezam, ne spušča se v nikake avanture, organizira in podpira svojo vojsko v mejah možnosti ter se trudi da bi dvignila svoj ugled in vpliv.

2-11. IV. 1938.

XV.
Salon
avtomobilov
29. specialni
sejem:

vino,
poljedelstvo,
leto in dom,
kozmetika,
turizem.

Na železnih od 28. III. do 26. IV. v Jugoslaviji brezplačni povratek, v sosednjih državah 25% do 50% popusta, na Jadranskih parobrodih višji razred za ceno nižjega.

Politični obzornik

Tako govori hrvatski seljaški pisatelj...

Za senatorjem in vodjo dr. Mačkove politične pisarne Jakobom Jelašićem, ki je nedavno umrl, so priredili v Splitu te dni spominsko svečanost. Na tej svečanosti je govoril tudi znani hrvatski seljaški pesnik in pisatelj Mihovil Pavlek-Miškin. Njegov govor objavljamo spleteška lista »Novo doba« in »Jadranski dnevnik« in pa zagrebaška »Hrvatska straža«. Izvajal je med drugim:

»Ko so naši stari Hrvati prišli iz hladenih Karpatskih senjakov, so porazdelili zemljo po plemenih in so jeli živeti kakor prej po plemenih in po zadrugah. Vsako plemo se je lahko bavilo s poljedelstvom in je imelo vsega dovolj, kar je potrebno za življenje. Kdor se je odklopal po svoji hrabrosti, po svojem umu in človečnosti, tega so izbrali za starešino — župana, a župani so volili kralja. Toda vsi so bili enaki in zemlja je pripadala narodu. Sosedni Latinci so imeli drugo kulturo. Njihovo vero — krščanstvo — so sprejeli tudi Hrvati, ali narod je živel svoje staro zadrugno življenje. Pod vplivom nove vere in kulture, so duhovniki jeli govoriti: zemlja je božja, a ne plemenska, zato imamo tudi mi pravico do te zemlje. Oni so dali zemljo v last kralju, a on jo je porazdelil med cerkve, samostane in poglavarje. In nič več ni bilo onega starega in plemenskega združnega življenja. Radi zemlje je nastala nesloga in radi nesloge je vdril madžarski kralj Ladislav v hrvatsko državo ter v Zagrebu osnoval škofijo, zgradil cerkev sv. Stefana in jel podeljevati pravice. Te pravice pa niso bile več hrvatske plemenske, marveč kraljevske in madžarske. Takrat je jela nastajati graščina in omejevali pravice ljudstva. Jeli so zemljo deliti gospodi in graščakom. Zato je narod na Krkavskem poju zapustil svoje velikaše z besedami: Ker so nam odvzeli zemljo, naj jih pobijejo Turki. Položaj ljudstva je bil vedno strašnejši. Ljudstvo se je pritoževalo proti velikašem, ki so mu jemali zemljo in imetje, onečali žene in hčerke, rezali nosove in pretepali ljudi. Med obtoženimi se je celo nahajalo več velikaških žen, pa tudi zagrebski škof Ožbald Tuz. Kralj Matjaž jih je pozval na odgovor, ali se poziv niso odzvali... O Matiji Gubcu je rekel Miškin: »Gubec se je vdal pod pogojem, da sodijo njega, narod pa puste na miru. Toda veleložna, poveselja in veleučena gospoda je dala na Markovem trgu Gubca živga speči, ga razsekali, njegovo truplo pa vreči na cesto za hrano psom...«

Za Miškinom je govoril poslanec na dr. Mačkovi listi prof. Ljudevit Tomašić, ki je izjavil: »Čuli ste govor našega hrvatskega seljaškega prvaka dragega Miškina. Kar je vam Miškin povedal, to je hrvatska seljaška stranka« — »Hrv. straža«, ki so ji Miškinova izvajanja očividno kar sapo zepila, pripominjajo kratko: »Citiramo po kroničarski dolžnosti!«

Borba za visoke položaje

»Novi put« piše: »Ako bodo kdaj naši način, da politika in oblast ne bosta dajali možnosti osebnega obogatjenja, potem bo prav gotovo mnogo manj borb za visoke položaje. Vsekakor se v tem slučaju ne bodo za oblast tepli oni sebičniki in nespodobneži, ki so vedno bili in ki so tudi še danes največja nesreča in nadloga za narod in državo. Oblast in visok politični položaj bi naj bila najvišja služba, a ne sredstvo za osebno obogatjenje in uživanje. A vrh tega še tudi brez kakršnekoli odgovornosti.«

Borzna poročila.

Inozemske borze

CURIE, 26. marca. Beograd 10, Pariz 13,185, London 21,65, New York 436,75, Bruselj 78,52, Milan 22,98, Amsterdam 241,30, Berlin 174,90, Dunaj 62, Praga 15,245, Varšava 82,25, Bukarešta 3,25.

Kako se sme poročati o Avstriji

Opozorilo nemške vlade tujim novinarjem — Tudi knez Starhemberg aretiran

DUNAJ, 26. marca. br. Šef avstrijskega oddelka nemškega propagandnega ministrstva La Tobe je včeraj sklical na konferenco vse tujce novinarje in jim podelil na srce, naj poročajo o razmerah v Avstriji samo ugodne stvari in naj ne brskajo po zadevah, ki so izključno notranja zadeva Nemčije. V zvezi s tem je opozoril tujce novinarje tudi na to, da bodo vsi, ki bi neugodno poročali o razmerah v Avstriji, izgnani iz države, kakor je bilo že več tujih dopisnikov, med njimi dopisnika Reuterja in »Daily Telegrapha«. Glede na razširjene vesti o številnih aretacijah je La Tobe inozemskim novinarjem sporočil, da je na Dunaju zaprtih samo 1500 do 1600 ljudi.

Tudi nemški listi ogorčeno nastopajo proti vsem, ki so o razmerah v Avstriji razširjene v tujini. Med drugim citira »Völkischer Beobachter« v svoji dunajski izdaji pisanje ameriškega tiska in naveda naslednje odstavke:

Nezrekljiva žalost je zajela deželo srca v triletnem taktu. Tako priključeni Prater je izumrl. Po Grinzingu odmevajo udarci kopit konjev divjih pruskih osvajačev. Na Kahlenbergu in Kobenzlu, odkoder so še pred par dnevi odmevali Straussovi

valčki in štajerske pesmi, reglajo sedaj strojne puške in ropotajo havvice, ki jih pripeljejo za primer državljanske vojne. Po avstrijskih mestih in vaseh drve oddelki Gestapa in SA, ropajoč in ubijajo. Posebno strašno je na Dunaju. Ubogi Židje drhte, ko vidijo, kako se njihove trgovine ropajo ter njihove zaloge krzna in draguljev plenijo v vojaške svrhe... Dunajski okraj Leopoldstadt je poln vzdihov in masah umirajočih Židov, ki z razparanimi trebuhom čakajo na svoj mučniški konec...

List napodločnejše zavrača tako poročanje, da je čudno, zakaj tuji listi ničesar ne vedo poročati o terorju prejšnjega klerikalnega režima, ki je bil naperjen proti nacionalnim elementom in se je vzdrževal s pomočjo Židov.

DUNAJ, 26. marca. br. Po še nepotrjenih vesteh je bil včeraj na švicarsko-avstrijski meji aretiran knez Starhemberg, vodja bivše avstrijske Heimwehra. Nameraval se je vrniti na Dunaj, pa so ga že na meji prijeli. Prav tako je bil včeraj aretiran bivši glavni urednik »Wiener Tagblatta« dvorni svetnik dr. Emil Löbe skupno z ženo in hčerko.

Amerika za avstrijske begunce

Predlog ameriškega zunanjega ministra

Washington, 26. marca. AA. Ameriški zunanji minister Hull je predlagal, da se ustanovi poseben mednarodni odbor, ki bi se bavil z vprašanjem političnih beguncev iz Evrope. Ameriško zunanje ministrstvo je ta predlog brzojavno sporočilo vladam Velike Britanije, Francije, Belgije, Nizozemske, Danske, Švedske, Norveške, Švice, Italije in vsem ameriškim latinskim državam. Po načrtu ministra Hulla bi prevzelo stroške za te begunce plačale zasebne organizacije v državah, ki bi pristale na to, da sprejmejo politične begunce. Uradno po-

ročilo pravi, da je Amerika prevzela delo, ker ga je treba hitro izvršiti glede na težaven položaj, v katerem se nahajajo politični begunci. Pravijo, da nihče ne bo zahteval, da bi gotove države morale sprejeti večje število beguncev, kakor določajo njeni zakoni.

Amsterdam, 26. marca. AA. Nizozemska vlada je naročila obmejnim oblastem, naj onemogočijo prestop meje nezakonskim osebam, ki so iz kateregakoli vzroka pribežale iz srednjeevropskih držav.

Preprečena intervencija Francije

Francija je nameravala s svojo vojsko priskočiti na pomoč španskim republikancem, a je to preprečila Anglija

Pariz, 26. marca. br. Veliko pozornost v javnosti je izzvalo poročilo francoskega »Journa«, da so Blum, Paul-Boncour in Daladier dne 16. marca dogovorno izdali povelje, naj se takoj pripravita dve diviziji za odhod v Barcelono, vendar do oborožene intervencije Francije v Španiji ni prišlo zaradi izjave angleške vlade, da vztraja pri politiki nevmešavanja.

London, 26. marca. w. Angleška vlada je poslala generalu Francu noto, v kateri

zelo energično protestira zaradi napada na angleški parnik »Endimion«. V noti ugotavlja, da je po preiskavi, ki so jo izvršile angleške oblasti, nedvomno ugotovljeno, da so parnik bombardirali Francovi letalci. Kakor znano je bilo pri tem napadu ubitih 10 mož posadke. Angleška vlada bo še naknadno zahtevala odškodnino tako za parnik kakor za žrtve tega napada. Obenem opozarja generala Franca, da bo odslej na vsak tak napad odgovorila z represalijami.

Nova litovska vlada

Kaunas, 26. marca. Nova litovska vlada bo bržkone sestavljena takole: Min. predsednik Mironas, vojska in gospodarstvo: Arastikas, glavni poveljnik litovske vojske: zadržano vodstvo zunanjih zadev Loxoraitis; notranje zadeve Leonas, pravosodje Masius; kmetijstvo biviš min. predsednik Tubelis; prosveta Tonkuna; promet Stanisavski. Vsi so člani nacionalistične stranke. Opozicija ne bo dobila nobenega ministra.

Parlament je izrekel zaupnico novi vladi z 42 glasovi proti 14. Dva poslanca sta se glasovanja vzdržala.

Hud potres v Kalabriji

Rim, 26. marca. g. V pokrajini Catancaro v južni Kalabriji je nastal v pretekli noči močan potres, ki je povzročil tudi veliko škodo. Posebno močno so občutili potres v San Marcu, Scandaliji, Mezzo Caracuru in v okolici. Prebivalstva se je polastila panika ter je v paničnem begu zapustilo svoje domove in zbežalo v hribe. Mnogo hiš se je porušilo, na stotine poslopij pa so morali izprazniti, ker so tako pokodovana, da bi bilo vsako nadaljnje bivanje v njih nevarno, število smrtnih žrtev še ni znano.

Novi pokojninski zavodi

v Beogradu, Zagrebu in Sarajevu

Področje ljubljanskega Pokojninskega zavoda ostane nespremenjeno

Z uredbo od 29. novembra preteklega leta je bilo razširjeno pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščenecv na vso državo, ni pa bilo obenem določeno, kje se bodo ustanovili novi pokojninski zavodi. O tem vprašanju je kr. vlada v četrtke razpravljala na seji ministrskega sveta. Odobrila je uredbo o določitvi števila novih pokojninskih zavodov in njihovih področij. Poizvil ministra za socialno politiko je s to uredbo vprašanje rešeno na ta način, da se poleg Pokojninskega zavoda v Ljubljani ustanovijo Pokojninski zavodi v Beogradu, Zagrebu in Sarajevu.

Beograjski pokojninski zavod bo vodil posle za področja okrožnih uradov v Subotici, Somboru, Novem Sadu, Petrovgradu, Nišu in Skoplju.

Zagrebski pokojninski zavod bo obsegal področja okrožnih uradov v Zagrebu, Karlovcu ter Osijeku, kakor tudi področje okrožnega urada na Sušaku, izvenški okrajev Kastav, Krk in Rab.

Sarajevski pokojninski zavod bo vodil posle za področje okrožnih uradov v Sarajevu, Banjaluki, Tuzli in za področje okrožnega urada v Dubrovniku, izvenški okrajev Dubrovnik, Metković, Korčula in Kotor.

Pokojninski zavod v Ljubljani bo obdržal svoje dosedanje področje, to je področje okrožnih uradov za zavarovanje delavcev v Ljubljani in Splitu, okrajev Kastav, Krk in Rab in okrajev Dubrovnik, Metković, Korčula in Kotor. Poleg tega bo Pokojninski zavod v Ljubljani opravljal v smislu § 2. točke 2. uredbe o razširjenju pokojninskega zavarovanja nameščenecv tudi posle zavarovanja nameščenecv pomorskih brodarstvih podjetij v Jugoslaviji brez ozira na pristanišče in pripadnost ladje.

Da bi se dosegla čim tesnejša vez med interesi in pokojninskimi zavodi, predvideva uredba ustanovitve poslovalnic novih pokojninskih zavodov v Novem Sadu, Nišu, Skoplju, Osijeku in Banjaluki. Na čelu teh poslovalnic morejo stati posebni odbori, ki jim bo delokrog odredil zakon.

Francija in obramba ČSR

Važne izjave francoskega zunanjega ministra

Pariz, 26. marca. b. V zunanje političnem odboru senata je zunanji minister Paul-Boncour smotil izjaviti med drugim, da kaže vprašanje francoske pomoči Čkoslovaški za primer neizvane napada tri plati: moralno, politično in juridično. Po diplomatski poti, ki je izven sleherne partizanske nezvestosti strank, se prav sedaj vodijo pogajanja z Anglijo glede modalitet naglaga in hitrejšega funkcioniranja čl. 16 pakta DN. Gre namreč za ugotovitev, da bi se Francija, ko bi priskočila svoji zaveznici Čkoslovaški na pomoč, ne mogla smatrati niti v Londonu niti v Ženevi za napadalca na neizvane napadalca na ČSR. Kajti za napadalca se lahko smatra samo ona država, ki prva napade, ne pa ona, ki napadeni po pogodbi v vzajemni pomoči priskoči na pomoč, čim so ugotovljene okoliščine neizvane napada. Kakor zatrjujejo v tujakih poučenih krogih, bi imela taka preventivna

ugotovitev velik pomen tudi za Anglijo v primeru njene podpore Franciji.

Vprašanje ruske pomoči

Bukarešta, 26. marca. o. »Cuventul« se bavi glede na nedavno izjavo ruske vlade o pravicah za prehod sovjetske vojske v primeru potrebe na Čkoslovaško. Ruska vlada je namreč službeno izjavila, da bo takoj intervenirala, če bo Čkoslovaška zahtevala pomoč na podlagi obstoječega pakta o medsebojni pomoči. Na vprašanje, kako namerava Rusija vzpostaviti zveze s Čkoslovaško, je izjavil zastopnik moskovske vlade, da že razpravljajo o ustvaritvi potrebnega koridorja. »Cuventul« vprašuje sedaj glede na to, ali namerava Moskva ustvariti ta koridor preko rumunskega ali poljskega ozemlja.

Blum se je uklonil senatu

da se je na ta način izognil novi krizi

Pariz, 26. marca. o. Poslanska zbornica je s 592 glasovi soglasno sprejela zakonski načet o organizaciji naroda za primer vojne. Ob koncu debate je prišlo do živalnega besednega dvoboja med vojnim ministrom Daladierom in bivšim morariskim ministrom Marinom, ki je zahteval, naj se za primer vojne postavi vsa oborožena sila Francije pod enotno vrhovno poveljstvo. Vojni minister Daladier je ta predlog odklonil, opozarjajoč da bo morala Francija v primeru vojne braniti ne samo svoje vzhodne meje, marveč tudi svoje interese na Sredozemskem morju, v severno afriških kolonijah in v vse nebo nad Francijo, za vodstvo vojaških operacij na vseh teh bojiščih pa je nemogoče naprti odgovornost enemu samemu človeku. V ostalem je Daladier izrazil mnenje, da obramba Francije ni toliko odvisna od sistema kakor od stanja oborožitve. Poslanska zbornica je Marinov predlog o'klonila s 445 glasovi proti 77.

Vlada je imela danes dopolne dve uri trajajočo sejo, na kateri je najprej zunanji minister poročal o mednarodnem položaju v zvezi z včerajšnjo deklaracijo angleške vlade, nato p.

je razpravljala o položaju, ki je nastal po sklepu senata, ki je spremenil o' poslanske zbornice sprejeti zakon o finančnih po'člajstvih vlade in znižal kredite za narodno obrambo za pet milijard. Vlada je sklenila pre'lagati poslanski zbornici, na odobrbi stališče senata. To pomeni dejansko poraz vlade v senatu, vendar pa se je vlada s tem izognila novi krizi, ki bi bila sicer neizbežna.

Na včerajšnji popoldanski seji je poslanska zbornica po daljšem govoru Bluma odobrila stališče senata, vendar pa je vlada večina skopnela na 338 glasov.

Šolske velikonočne počitnice

Zagreb, 26. marca. o. Banska uprava je bila obveščena, da bodo letos katoliški in pravoslavni velikonočni šolski prazniki trajali skupno 12 dni in sicer od 15. do 26. aprila.

Dobra reklama - mnogo odjemalcev

To resnico je že davno spoznal ves poslovni svet. Kakor vseh pameten gospodar, mora tudi vsak dober podjetnik gledati na to, da doseže s čim manjšimi stroški čim večji uspeh. To boste pa kaj lahko dosegli z oglasi v

Jubilejni številki »Slovenskega Naroda«

v kateri bo reklama najučinkovitejša in uspeh oglasov največji, ker bo njena vrednost trajna. Če se torej ne niste odločili za oglas ob tej edinstveni priložnosti, storite to čim prej, da vam bomo mogli rezervirati lep prostor.

Zaboljšanje naše stanovanjske kulture

Razvoj naših naselij je brez vsake organizacije

Ljubljana, 28. marca. Pri nas je beseda urbanizem le predvsem modna fraza, zato je prav, da je spregovoril o aktualnih problemih naših naselij strokovnjak. Naša naselja so verna slika naših gospodarskih razmer, ki nikakor niso idealne; potrebno je, da opozorimo na ugotovitve univ. prof. dr. ing. A. Kralja v njegovem članku, objavljenem v »Tehniku in gospodarstvu«, da se bo tudi širša javnost seznanila z vprašanji, ki so v najtesnejši zvezi z našim socialnim in gospodarskim življenjem, ki pa se jih pri nas nihče ni lotil dovolj odločno.

RAZMERE KI SO V NASPROTUJ S SEDANJE STOPNJO CIVILIZACIJE

Pisec predvsem ugotavlja, da »sodobne metode ustvarjanja dobrin hkrati na enih osnovnih težkih dandanašnjega gospodarstva reda: že po svoji tehnični zasnovi se izmika čimdalje bolj neomejeni iniciativi posameznika in zahteva vedno bolj intenzivno sodelovanje širokih krogov. To se kaže zlasti pri sodobnem urejanju naselij. Najširšim plastem prebivalstva bi bilo mogoče ustvariti z modernimi tehničnimi sredstvi udobno, času ustrežajoče stanovanjske razmere, vendar pa so sodobna stanovanja dostopna le posameznikom. Naša mesta so precej dobro urejena v središčih, kjer so ulice kanalizirane in imajo elektriko in plin, a že bližnja predmestja so globoko izpad stopnje sodobnih stanovanjskih in urbanističnih razmer, na deli in v industrijskih predmestjih pa so stanovanjske razmere v ostrem nasprotju s stopnjo današnje civilizacije. Mladi ljudje zapuščajo podeželje in iščejo zaslužek v mestih, namesto, da bi jim nudila zaslužek vas. Podeželska naselja se skoraj povsem nič ne razvijajo, periferija večjih mest pa rase nepravilno ter neorganizirano in v zvezi s tem naraščajo uprava in socialna bremena, ki zadržujejo zdrav razvoj urbanizma.

KAKOR SREDI PRETEKLEGA STOLETJA

Naše vasi in kmečke hiše, oddaljene od industrijskih krajev in večjih mest, imajo še vedno značaj iz zlate srednjega stoletja, ko se je kmet osamosvojil po feudalni sužnosti. Kmečke hiše so v tehničnem pogledu silno zastarele; v tistem nertu so primitivno rešene, slabo so zavarovane proti mrazu in nezaščiteni proti talni vlazi, ki pronicava v zidovje, nimajo dovolj ventilacije in svetlobe, da so stanovanja vlažna, zatohla in mračna. Primitivno so urejeni hlevi, pritlikavi, gnojnišča in marsikje se razliva gnojnice neposredno pred hišnim pragom. Potrebna bi bila smotrna asanacija: male subvencije za betoniranje gnojnišč in vodnjakov pa so le kaplje v morje. Upoštevati je treba tudi, da je kmečko prebivalstvo pri nas navadno prepuščeno samo sebi, ko žida. Nima tehnične svetlovalca in ne more najemati podjetnikov iz mesta. Stavbarstvo, stanovanjske razmere, ureditev gospodarskih poslopij, izolacija zidovja i. t. d., vse to je še primitivno in v zadnjih desetletjih se ni skoraj nič spremenilo. Nešteto vasi še nima zdrave vode, še ne pozna pravilne ureditve hlevov in gnojnišč in mnogo hiš je še celo brez sledu primitivne stanovanjske kulture. Pri delu za ureditev naših podeželskih naselij bi lahko zaposlili vse naše nezaposlene delavce, številne tehnične strokovnjake in obrtnike, pa tudi industrijskim strokam bi se nudili zaslužek.

TO BI NAJ BILA »JAVNA DELA«

Tudi pri nas so začeli odpravljati nezaposlenost z zaposlitvami pri javnih delih, a namen je bil dosežen le delno. Delo so dobili predvsem nekvalificirani delavci, a nešteto mladih kvalificiranih delovnih moči je ostalo brez zaslužka — od obrtniških pomočnikov do diplomiranih akademikov. Kriza korenin globoko v dandanašnji socialni in gospodarski strukturi; treba je

najti način pravične razdelitve produktivnega dela in zaslužka.

Treba bi bilo rešiti vprašanje, kako bi dali podeželju intelektualne delovne sile, ki jih je v mestih preveč in kako bi organizirali ureditev podeželskih naselij. Če bi se naši inženjerji, arhitekti, stavbeniki, diplomirani tehniki itd. začeli bolj zanimati za podeželje ter za možnosti produktivnega dela med množicami kmečkega prebivalstva, bi ne bilo več toliko prepirov pri določanju delokrogov koncesioniranih del. Predvsem bi bilo potrebno, da bi oblasti ustanovile v območjih v interesne skupine združenih občin stalne tehnične referate, kjer bi delovali strokovnjaki.

RAZVOJ INDUSTRIJSKIH NASELJ BREZ ORGANIZACIJE

Tudi industrijska naselja in okolica industrijskih krajev pri nas se razvijajo nepravilno. Najboljši primer za to je razvoj nekaterih naselij po vojni na Gorenjskem, n. pr. Kranj s svojo okolico in ves gorenjski kot okrog Jesenice. Ko se je povečal obkrog denarja, so začele rasti delavske kolonije, trgovina in obrt sta se razvijala hitreje in zmagati je dotok prebivalstva iz drugih krajev. Zaradi pomanjkljive organizacije se razvijajo delavske in obrtniške kolonije divje, nesmotno. Racionalno projektirana so kvečjemu industrijska poslopja in večje meščanske hiše. Preprosti ljudje pa zidajo kakor jim narekuje primitivni nagon v boju za zavetiščem (nagon, ki se še vedno ni mnogo povzpela nad stopnjo no madov). Kar je nastalo v veličastni pokrajini okrog Kranja, nikakor ne dela časti naši tehnični kulturi.

Delavec in obrtnik sta investirala krvavo zaslužen denar (in pogosto sta se morala tudi zadolžiti) v hiše, ki bi lahko mnogo bolj ustrezale svojem namenu ob smotrni tehnični in gospodarski organizaciji. Kako lepe bi lahko bile delavske kolonije, če bi jih projektirali strokovnjaki! Razen tega bi bilo lahko vse boljše in cenejše, če bi bila n. pr. tipizirana okna, vrata in pohištvo. Pri kolektivni izgradnji kolonij bi lahko tudi racionalno uredili ceste in kanalizacijo ter preskrbeli naselje z zdravno vodo. Organizacija v območju industrijskih krajev, ki so pod strojim nadzorom upravnih oblasti, bi bila pač še lažje izvedljiva.

ZBOLJŠANJE STANOVANJSKIH RAZMER V LETOVISKIH KRAJH

Zelo potrebno bi bilo, da bi asanirali kmečke hiše v podeželskih krajih, ki bi lahko služili za letovišča srednjim meščanskim plastem, ki ne morejo letovati v modernih letoviščih. Čiste tujske sobe v asaniranih kmečkih hišah bi nedvomno privlekle dovolj letoviščarjev tudi v kraje, kjer se doslej ni mogel razviti tujski promet prav zaradi pomanjkanja primernih stanovanj. Z malimi, a racionalnimi investicijami bi lahko izredno mnogo pomagali kmečkemu prebivalstvu in hkrati bi pospeševali tujski promet.

Vsa ta vprašanja, ki so v zvezi z ureditvijo naših naselij in stanovanj, so nedvomno, kakor pravi pisec, prav tako pomembna kakor ureditev modernega cestnega in železniškega prometa.

ZVONCI KINO SOKOLSKI DOM V SISKI, TELEFON 41-79

Mala SHIRLEY TEMPLE poje, pleše in igra v zabavnem filmu

ZLATI KODRČKI

v dopolnilo Paramountov zvočni tednik in izvrstna šaloigra v 2 dejanjih

BUSTER UJETNIK

Predstave v soboto ob 19.9., v nedeljo ob 3.5., 7. in 9.9., v ponedeljek ob 19.9.

Prihodnji spored:

ORLOVO GNEZDO

Planinska skupščina v rudarskem revirju

Uspešno delo podružnice SPD v Trbovljah

Trbovlje, 25. marca. V četrni gostilne Forte je bil v torek X. redni občni zbor SPD, podružnice Trbovlje, ki ga je vodil predsednik g. Ante Beg. Obširna poročila so podali gg. Kostanjšek kot tajnik, Radej Drago kot blagajnik in šentine Franjo kot gospodar, ki so na čelu uprave od ustanovitve društva.

Nadležnik g. Ante Beg je v svojem poročilu ugotovil, da je bilo desetletno delo uprave ogromnega obsega.

Prva leta društvenega delovanja so se po večini prirejali izleti na Kamniške planine in Triglavsko pogorje. Po nekaj letih je društvo otvorilo lastni planinski dom na Mrzlici, ki je domala poplacen, higienično in udobno urejen. V njem vlada vzor na čistota in je oskrbljen z najboljšo pitno vodo in plinsko razsvetljavo. Oskrba je prvovrstna. Predsednik je končal z željo, naj bi dalo priložnost desetletje društvenega obstoja naši družini krepak roj mladim, vnetih planincev, povečano rojstvo hišo na Mrzlici, ki je že pretesna in še en lasten dom na vrhu dolenskega očaka — na Kumu. Mladim planincem naj bodo za zgled v vztrajnosti stari člani planinci, osobito g. Mahkovec Jože, ki ga pozimi in poleti mnogokrat vidite na naših vrhovih. Tajniško poročilo je podal g. Danilo Ko-

stanjšek. Vsi odseki kakor markacijski, gospodarski, smučarski, fotografski in mladinski odsek so delovali zadovoljivo. Število članov v preteklem letu se je povečalo za 50%. Skupnih izletov podružnica ni prirejala. Glavni vzrok je dejstvo, da je treba objaviti za polovično vožnjo po železnici kolikovati s kolikom za 5 din. Prireditve večjega obsega je bila ob priliki slavnostne otvoritve vodovoda na Mrzlici. Društvo je priredilo več poučnih predavanj. Veliko nalogo si je nadel odbor za vzdrževanje dohodkov na Mrzlico in za doseganje boljših komunikacij na Mrzlico. V to svrhu je bil izvoljen poseben »čestni odbor«, ki je večkrat posredoval na merodajnih mestih, tako pri občini kakor tudi pri banovini. Ker je dobra dovozna cesta na Mrzlico mogoča in je za tujski promet velike važnosti, so vsi obljubili podporo za zgraditev ceste. Novozgrajena banovinska cesta Trbovlje—Savinjska dolina leži na najvišjem mestu 800 m visoko in je oddaljena le 3 km od doma na Mrzlici z višinsko razliko 300 m. Široški za to delo bi bili malenkostni. Tujski promet v dolini bi se z zgraditvijo ceste zelo povečal. Za pravo zgraditve novega doma na Kumu je bil izvoljen poseben odbor, ki je izvršil začetna dela, da prevzame postojanko na Kumu podružnica SPD v Trbovljah. Tudi

za to delo je veliko zanimanje v vseh rudarskih revirjih.

Blagajniško poročilo in poročilo gospodarskega odseka vsebujeta razveseljeve postavke. Promet v domu na Mrzlici se je domala povečal. Dolg za dom je po zaslugi g. Hauka poravnal v celoti ter sta plačana tudi vsa inventar in vsa zaloga. Preskrbljeno je še nekaj materiala za povečanje doma. Podružnica je poravnala vse obveznosti napram Osrednjemu odboru v Ljubljani.

Podružnica SPD v Trbovljah priredi letos dne 4. septembra, v primeru slabega vremena pa 8. septembra slovesno proslavo 100 letnice rojstva Hausenbichlerja, največjega mečena slovenskega planinstva, po katerem se imenuje stara koča na Mrzlici in »štibelc« v novi koči.

Obletnica katastrofe na Storžiču

Ljubljana, 26. marca.

Lanski marec v primeri z letošnjim še zdaleka ni bil tako lep in sončen. Ves marec je bilo deževno, hladno in neuprijetno vreme, ter se je prav lani uveljavil rek, da ima sušec rep zavil. Ob koncu meseca, na Veliko noč, smo dobili prave snežne zamele in je bila vsa Slovenija znova pod belo snežno odejo. Padlo je od pol do enega metra snega. Nenaden vremenski preobrat je zahteval tudi devet mladih življenj, ki jih je na Tržičem ugrabil plaz. Dne 29. marca so bile smučarske tekme na Storžiču, ki se jih je udeležilo 28 tekmovalcev. Opoldne, ko so se vzpenjali po severnem pobočju Storžiča, se je na nenadno utrgal ogromen plaz, pod katerim je ostalo devet mladih življenj. Smrtno so se ponesrečili Miha Ovsenek, riasar pri tržici »Pekor«, predliniški delavec Rudolf Plajbes, 30-letni predliniški delavec Vinko Šarabon, 28-letni delavec trške »Pekor« Slavko Kostanje, Vilko Plajbes, brat Rudolfa, predliniški delavec Jože Mladik, kovaški pomočnik Kristijan Čegar, dijak Bertel Ahačič in delavec Vinko Lombar iz Leš pri Tržiču.

Huda lovska nesreča pod Ljubnikom

Škofja Loka, 25. marca

Daleč po škofjeloškem okraju je zbudila veliko pozornost nenavadna nesreča, ki se je pripetila na severnem obronku Ljubnika v zgodnjih jutranjih urah v sredo, pri kateri je le za las manjkalo, da ni bilo smrtnih žrtve. Heinricharjev lovski čuvaj Logonder Nežica in njegov prijatelj Pavle Guzelj sta se odpravila v torek ponoči na Ljubnik, da izsledita, kje pojejo divji petelin. Lovca sta se med potjo ustavila na Gabrovem, kjer sta nekoliko počezala, potem pa sta nadaljevala pot proti vrhu. Pridržil se jima je še Francelj Volčič. Ob 4.45 so krenili iz koč. Prav posebno vnet in nestrpen je bil Logonder, ki je zaslišal, kako poje petelin. Krenili so navzdol tako, da so vrh obšli, potem pa proti severnemu obronku, ki je izredno strm in nevaren. Logonder je šel spredaj. Naenkrat, ko nihče ni niti najmanj pričakoval, je bila nesreča tu. Onadva zadaj sta se kicala Logonderu, naj se pazi, — v istem hipu se je že odhulila Logonderu skala in lovec je zletel v globino. Po najhujši drči je padel z vse večjo naglico in se valil kakih 150 m navzdol, nazadnje pa je še odletel kakih 10 m preko peči in obležal v robidovju. Ko je drvel v globino, se je Logonder skušal ujeti, kjerkoli pa je poprijel, vse se mu je izmaknilo.

Zaostala dvojica je bila trdno prepričana, da leži v globeli težko poškodovan, ako ne celo mrtev. Kar so mu dale noge, je hitel Guzelj nazaj v planinsko kočjo, kjer so vzeli s seboj vse potrebe za reševanje. Na pomoč je odhitel tudi oskrbnik kočje g. Viljem Pečar s svojimi. Reševalno delo je bilo silno opasno in so se mogli reševalci le počasi bližati Logonderu, ki je tičal v drči. Slednjič jim je uspelo, da so mu vrgli vrvi, ki si jo je ponesrečenec opasal okrog prsi, nakar so ga potegnili navzgor. Korakoma so se izmotavali iz nevarnega terena in prišli tako nazaj v kočjo, kjer je potem ležal Logonder v sredo ves dan. Iz Škofje Loke je prispel zdravnik dr. Albert Homan, ki je nudil ranjenicu vso pomoč. Dan pozneje so potem prenesli Logondera na nosilnici z Ljubnika v Škofjo Loko, nakar ga je Heinricharjev avto odpeljal v bolnico. Logonder je dobil celo vrsto prask po telesu, a največ se je potokel v kolku; več tednov gotovo ne bo za nobeno delo.

Med drvenjem navzdol je zgubil Logonder pusko, klobuk, denarnico s 60 dinarji, srebrno moško uro, kar so delno pozneje našli.

Nesreče, ki bi bila skoro zahtevala življenje simpatičnega 28-letnega lovskega čuvaja Logonderja iz Pevna, je krivo krushljivo skalovje. Ljubnik sicer ni nevaren, le v severnem pobočju ne kaže hoditi.

Izropana trgovina

Zabnica, 25. marca

V pretekli noči je imela znana Kozinčeva domačija v gosteh vlomilca. Kako je prišel v hišo, se točno ne more ugotoviti. Sumijo, da se je že čez dan skril v hiši, ponoči pa opravil svoje delo. Kozinčevim je odnesel zmljavt mnogo tobaka, cigarete, gnjati, klobas, jaje, moke in drugih specijskih potrebščin. Tatvino so opazili potem, ko je bilo uspešno zasledovanje skoraj brez uspeha. Kozinčevim imajo nad 700 din škodo, nekaj tobaka pa so vendarle našli, ker ga je tat izgubil na begu.

SLAVNO IME

Slavni poljski tenorist Jan Kieputa je sedel nekoga dne za mizo v jedilnem vagonu mednarodnega brzega vlaka. Na nasprotni strani je sedel že nekoliko vinjeni gospod, ki se je takoj poklonil Kieputi, rekoč: »Zelo me veseli, da se morem seznaniti z vami.« Kieputa se je zasmejal in odgovoril:

— To je res prijetno po dogodku včerajšnjega dne. Pomislite, srečal sem nekoga, ki me je vprašal, kdo sem. Kaj takega bi človek ne verjel. Vprašati mene, kdo sem! Seveda sem mu glado odgovoril: »Kieputa«, potem sem mu pa obrnil hrbet.

— Ha, ha, ta je pa dober! Lahko si mislim, kako je zaspal. Zdal bi pa rad vedel, kdo ste prav za prav.

Nušičev »Pokojniki«

Očlčno igrano zadnje avtorjevo dramatsko delo ostre aktualnosti je zelo velik uspeh

Ljubljana, 26. marca. Če hoče kdo študirati »balkanstvo« in »balkanec«, mora čitati in gledati Bran. Nušičeve komedije. Začudil se bo, ko opazi, da je Nušičevo zrcalo, v katerem nam je kazal balkanske razmere in ljudi, le tu in tam izkrivljeno, večinoma pa čisto gladko in resnično s kruto svobodo resnično odražajoče. Začudil se bo, smeh ki mu je še pravkar stresal prepono, mu bo naglo zmrznil in z grozo, gnusom in tudi žalostjo, se bo vpraševal: Torej je vse to res? Kriz božji, ali je sploh mogoče, kar slišim in vidim?

Latinskega gesla: »Ridendo dicere verum« se je držal Nušič vse življenje in nešteto krat je v svojih komedijah smehljaje dopovedoval balkancem z osupljivo brezobzirnostjo vso resnico. In balkanci so se krohotali in so ploskali, pa ostali — balkanci. Kako je mogoče, da se smejejo? je vpraševal marsikdo, največkrat pač sam Branislav Nušič, skomiznil z rameni, odgovoril z Dantekom: »Lasciate ogni speranza!« — se napisal »Pokojniki« in umrl.

V obupu nad domačim in svetovnim balkanstvom se je neljubni satirik in ironik zadnjič in nikoli še tako jasno izpovedal zoper današnjo propalost in zoper vesoljno nemoralno z vzkliki:

»Morda sem zato agent anarhističnih celic, ker hočem razkrinkati vas, roparje, tatove in razbojnike? Mar pomeni za nas to razdiranje družbe in družabnega reda? Mar so perversne žene, izdajalski prijatelji, razbojniki na univerzi in krivoprišežniki, mar so to tisti stebri, na katerih sloni ves ta vaš družabni red? Mar je tisti, ki zahteva ugrabljeno moralno in materialno posest, zato razdiralen element? O, vi bedni ničvedneži ne zaslužite, da vam poštnjak pljune v obraz!«

Tako je celo večni šalivec in burkež. Ljubezni divotipnež in neugnan duhoviti humorist moral končno postati patetičen retorik; tako mu je v »Pokojniki« vedno znova zamrznil smeh, in gledalcu, ki se je še pravkar zakrohotal, se nagloma skrči srce ob strašnosti tragedije v tej komediji.

Bno najboljših, idejno najtežnejših, vsebinsko najaktualnejših del letošnjega repertoarja smo dobili s »Pokojniki«. ki bo brez dvoma našel svojo pot tudi v zunanjem svet, kjer — kakor med balkanci — vladajo moralni kaos, korupcija, brezvestnost, nasilje nad resnico in pravico.

Sportne zanimivosti

13. kolo liginih tekem — Velike mednarodne smučarske tekme v alpski kombinaciji

Jutri bo 13. kolo liginih tekem. Sodniški odbor JNS je določil za vodstvo tekem naslednje sodnike: v Ljubljani za tekmo Ljubljana: Jožef Bažant, namestnik Matančič; v Zagrebu Gradanski: Hajduk inž. Mika Popović, namestnik Živković; Haški: BSK italijanski sodnik Matteo; v Beogradu Jugoslavija: Concordia Momirović, namestnik Nenkovski; Baski: Slavija Minarić, namestnik Neverki. Obema zagrebškima tekmarja bo prisostvoval tudi svetovni kapetan, ki bo nato dokončno določil reprezentančno moštvo nasproti Poljski. To srečanje bo že prihodnje nedelje. Med našimi nogometaši vlada optimistično razpoloženje, vendar je malo upanja, da bo Jugoslavija mogla izenačiti ogromen naskok Poljakov. Sicer pa izizi srečanja ne bo uplival na uleležbo na svetovnem prvenstvu, kajti francoski listi poročajo, da bo Jugoslavija sodelovala. Čeprav bi bila po Poljski izločena, ker bi bilo škoda, da bi manjkala na tekmovalcu, tako močan nasprotnik, kakor je Jugoslavija.

V nedeljo teden bodo na Kaninu velike mednarodne tekme v alpski kombinaciji. Razen prireditelja bodo sodelovali še Švica, Nemčija, Francija in Jugoslavija. Naš savez, ki je bil na to prireditvi vabiljen že v prejšnjih letih, ima šele letos prvo priložnost poslati razmeroma številno moštvo. Prijavljenih je osem strani 10 tekmovalcev, ker na imeno nekateri nujne razlike, jih bo potovalo le 8. JZSS je izbral reprezentanco

»Pokojniki« je privlel Nušiču iz srca, zato nahaja povsod odmev src in duš, ki so še poštene in še ne okužene po vseobčnem cinizmu in anarizmu.

Uprizoritev po C. Debevcu poslovenjene in izrežirane komedije je bila vobče in v posameznih ulogah zopet odlična. Igra brez posebnega bogatega dejanja ima svojo težo v miselnosti in čustveno globokih razmotiranjih, ki s svojo perečo resničnostjo močno drže gledalčovo pozornost od predigre preko vseh treh dejanj. Komedia pa ima še vrhu vseh izklesano narisanih značajev, osupljivih, a kar nič neverjetnih dogodkov še prav izredno vrlino: zadnje, tretje dejanje je zlasti močno in učinkovito.

»Pokojniki«, ki ni pokojnik, temveč vrasa, goropi posteljen Marič, je krasno ustvaril Emil Kralj, ki je poudarjal gniljivo žrtev današnjega »družabnega reda«. Njegovo brezvestno ženo tipične sodobnosti igra Mira Danilova psihološki takisto dovršeno in vrhu tega v rafinirano elegantnih toaletah. Vzorec brezdušnega in brezmožnega uživanja je podaljal prepričljivo naravno in inž. Novakovičev Al. Drenovec, glavarja sleparjev, zgovornega in nasilnega Blagojeviča doživlja s silnim efektom Cesar, hlapčevskega literarnega tat Protica Jan, tipičnega beogradskega parasta, krivoprišežnika Anta vedno originalni in prijetno temperamentni Daneš, iz resničnosti frapantno zajetega novinarja Potokar, plitkega zakonskega zajedalca Milata Sanci in prav pretresljivo realistično, v govoric in vedenju izvrstno kreiranega Rusa Alijoša Sever. V manjših epizodnih vlogah so podajali srečne ustvaritve še V. Juvanov, Plut, Skrbnišek I. dr., med temi tudi Šaričeva (Aginja), ki jo je po dolgem času občinstvo zelo prisrčno pozdravilo.

Pred predstavo je imel g. dramaturg Jos. Vidmar kratek spominski govor o Bran. Nušiču, ki je kot prvi načelnik ministrstva prosvete utrdil stalnice našega gledališča in njegovih članov ter je doslej s 13 svojimi deli uspešno obogatil slovenski dramski repertoar.

»Pokojniki« je sprejelo tudi naše občinstvo s polnim razumevanjem in toplim priznanjem vsemu nastopajočemu osebju. Fr. G.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 26. marca: Ob 15. uri: Bela bolezen. Dijaška predstava. Globoko znane cene od 14 din navzdol

Nedelja, 27. marca: Rdeče rože. Izven. Znižane cene

Ponedeljek, 28. marca: zaprto

Torek, 29. marca: Bela bolezen. Red A.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 26. marca: Heltega. Izven. Znižane cene od 24 din navzdol

Nedelja, 27. marca: Ob 15. uri: Grofica Marica. Izven. Znižane cene. Ob 20. uri: Traviata. Gostuje ga. Zlata Gjungenac. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, 28. marca: zaprto

Torek, 29. marca: Jakobinec. Red B

8 filmskega platna

Kino Matica: Gospodari viharja. Neračunljivo je, zakaj teče taka filmska mojstrovina v Ljubljani samo dva dni. Drugod po svetu so ta film ameriške Metro Goldwyn Mayer produkcije predvajali tedne in mesece v polnih dvoranah. Klipnovo klasično in dovršeno delo je tudi klasično in dovršeno podano v filmu. V glavnih vlogah so mali Freddie Bartholomew, Spencer Tracy, Lionel Barrymore in Melvyn Douglas. Bartholomew je razvajan in pokvarjen milijonarjev sinček. Svoje tovariše in svoje profesorje kakor ves ostali svet, ki ga obdaja, terorizira, ker se zaveda, da je sin bogataša in ker ve, da je mogoče z denarjem vse doseči. Iz zavoda ga izključijo, če se odloči, da ga bo sam vzgajal, daš doslej ni utegnil posvečati pažnje tudi snovi. Zgodi se pa, da pada sinček na potovanju s krova v morje. Reši ga ribič Manuel, na ribiški ladji pa se začne dečkova vzgoja. Vsa filozofija vzgoje je podana z vsebino tega filma: dobra vzgoja je mogoča le v delovnem okolju, ki samo po sebi vzgaja in oblikuje gojenca, in pod vodstvom dobrega vzgojitelja. Navaden ribič, ki izvršuje vzorno svoj težak in nevaren poklic in ima zdrav pamet, je s svojim ravnanjem in z žrtvovanjem svojega

tako, da bodo nastopili razga starih izkušnih tekmovalcev tudi mlajši, ki so se letos na tehnikah izkazali. Preizkusnja bo težka, kajti kaninska proga je znana kot ena najtežjih in slovi po svoji hudi strmini. Naša reprezentanca bo odstopovala v ponedeljek zvečer ali v torek jutraj in sicer pravkar Olimpijski svet, Bruno Klem in Pavel Lukane (vsi Jesenice), iz Ljubljane akademik Voller in Stopar, iz Celja Podkubovec in Gradnik, iz Trčica pa Riko Ankele. Če slednji ne bo mogel na pot, bo namesto njega v ekoli Stopar. V moštvi bi bila seveda še Heim in Novak, ki pa morata zaradi polaganja izpitov ostati doma. Osi saveza spremljata moštvo gg. Vučnik in Bernik.

Poslednja letošnja prireditelj JZSS in sploh zaključna v letošnjih zimskih sezonah bo triglavski smuk dne 21. aprila. Savez upa, da bo do takrat še dovolj sneža. V nedeljo ki bo progo ogledal savezni funkcionar in bo na podlagi njegovega poročila savez sklepal o morebitnih izpremenbah. Tekmovalno progo za smuk bo bržkone treba skrajšati in bi se v tem primeru izpremenila v nekak veselašlop. Savezni odbor se je tudi pečal z mislijo, da bi tekmovalce pomaknil na Čevno nedeljo, na dan 10. aprila, je pa moral to opustiti, ker bodo tedaj vsakoletne tekme na Marmoletti in zaradi tega ne bi mogli računati na številnejšo inoremsko udeležbo.

življenja naredil iz pokvarjenega milijonarjevega dečka značajnega in vrednega fanta. Prizori na morju iz ribičevega življenja so prekrasni, režija dovršena, igralci odlični. Film je nov dokaz, da ameriška filmska produkcija vodi v svetu, in dokaz, da so tepci tisti, ki trde, da film sploh ne more biti umetnina.

Beležnica

KOLENDAR

DANES: Sobota, 26. marca katoličani: Emanuel, Dizma

JUTRI: Nedelja, 27. marca katoličani: Rupert

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kinematografi: MATICA: Gospodari viharja (ob 16. in 19.15) Podmornica D-1 (ob 21.15) premiera

SLOGA: Sirda mala bogatinka

UNION: Romanca

MOŠTE: »Viva Villa« in »Prodana Venera«

ŠISKA: Zlati kodrčki (Shirley Temple)

TIVAR Površinski Tencovoti Oblike.

MOŠKE ŠRPAČE OBLIKE od Din 290- do 390-
KAMGARN OBLIKE, valno od Din 390- do 590-
RNE, MOŠKE OBLIKE od Din 590- do 690-

Priloge za oblačila, oblačila, dolbe in cene
Moške in ženske oblike, valno od Din 390- do 690-
in iz kupa in iz kupa za druge industrijske blaginje.

TIVAR OBLIKE: ANTON BRUMEC, LJUBLJANA
Prešernova ulica 54, nasproti glavni pošti

DNEVNE VESTI

— Iz legije koroskih borec. Vse bivše borec, ki so sodelovali pri osvoboditvi boji na naši severni meji, opozarjamo, da bo članski sestanek 27. marca ob 9. dopoldne v restavracijskih prostorih »Sri-bar« v Ljubljani. Tovaršni borci! Udeležite se pomembnega prvega sestanka, na katerem bo poročal delegat glavnega odbora iz Ljubljane. Pridite, da si po dolgih letih ponovno obudimo spomin na dobo, ki nas je zvezala v resnično in zvesto tovarištvo!

— **Parlament slovenskih lovec.** Kakor nas obvešča Zveza lovskih društev v dravski banovini, bo njena letnična glavna skupščina, doslej tretja, v nedeljo dne 3. aprila ob 10. dopoldne v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Razen delegatov prisostvujejo glavni skupščini člani zveznega odbora in oba računski preglednika. Na dnevnem redu je poleg poročil funkcionarjev in volitev tudi odločitev krajevne obsega društev Krško in Trbovlje ter sklepanje o samostojnih predlogih, ki jih je treba priložiti vsaj 8 dni pred skupščino.

— **Odkup Prešernove rojstne hiše.** Zbirka za odkup Prešernove rojstne hiše je dosegla 22. marca znesek 152.317 din. Ta znesek je po veliki večini nabrala šolska mladina s svojimi učitelji, vseh je pa tudi nekaj prispevkov, ki so jih ob priložnosti zbiranja prispevkov po šolah poslali drugi darovalci. Ker prispevki še vedno prihajajo, se poročilo o uspehu zbirke še ni zaključilo; zaključilo se bo pa z 10. aprilom in nato razpelo vsem šolam.

— **Izpit za pooblaščenega inženjerja iz arhitekture.** stroke sta napravila pred izpitno komisijo v Beogradu ga. ing. arh. Gizela Šuklje, asistentka pri prof. arh. J. Piečniku, in g. ing. arh. Maks Stepančič, banovinski inženjer.

— **Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine** ima 8. redni občni zbor v nedeljo 27. t. m. ob 9. uri v sejni dvorani mestnega poglavarstva v Ljubljani.

— **Razpisje brzojavne in telefonske službe.** V času od 23. februarja do 17. marca je bila uvedena pri poštah Cerklje ob Krki, Dobova, Dvor pri Žužemberku, Jesenice na Dolenjskem, Kostanjevica na Krki, Kozje, Pišec, Semič, Stara cerkev pri Kočevju, sv. Peter pod Sv. gorami, Sent Jernej, Sent Rupert pri Mokronogu in Žužemberk telefonska, pri poštah Buče in Krška vas pa brzojavna in telefonska služba.

— **Narodnik »Našega valca«** obvešča upravo, da bodo prejeli število za prihodnji teden žele v nedeljo oziroma v ponedeljek. Krivdo za to neprijetno zamudo nosi pošta uprava, ki potrebuje za pravo ekspressnih paketov s programskim delom od Ljubljane do Beograda okoli 60 ur, brzi vlak pa prevozi to prago v devetih urah. Uprava »Našega valca« je podzvala vse potrebne korake, da se takšni služaji ne bodo več ponavljali.

— **Samomor učitelja.** V Starčevičevi ulici v Splitu so našli te dni zastrupljeno 34letnega učitelja Ante Gabeliča. Ležal je na postelji, poleg njega pa pismo, naslovljeno na 9 letnega sina, v katerem mu sporoča, da mu je najtežja ločitev od njega, ne navaja pa, kaj ga je poginilo v smrt. Policijska komisija je ugotovila, da je Gabelič, predno je legel spat, odprl plin. Prej je še iz sebe odnesel kletko s kanarinko, da ne bi poginil.

— **Nenavadna riba** so te dni ujeli ribiči v Mohntu blizu Dubrovnika. Riba, ki se je zapletla v mreže, je bila težka več sto kilogramov. Z napotom vseh sil so jo ribiči zavlekli v luko, kjer so jo izpostavili v ograjen prostor in je se živa. Čudna morska pošast prihaja od časa do časa na površje in zajema zrak. Ribiči, ki poznajo razne vrste morskih psov in delinov, pravijo, da ujeta riba ne spada med te, temveč da gre za manjšega kita, ki je slučajno zašel v naše vode. Ribiči bi radi rbo prepeljali v Dubrovnik, da bi zaslužili na vstopninah, toda pristaniška oblast jim tega ni dovolila.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo spremenljivo oblačno, poslabšanje dosežanega vremena. Včeraj je bila najvišja temperatura v Beogradu 20, v Zagrebu 19, v Mariboru 17,6, v Ljubljani 17,2, v Sarajevu in Splitu 17. Davi je kazal barometer v Ljubljani 760,2, temperatura je znašala 7,9.

Iz Ljubljane

— **Okrajna organizacija JNS Ljubljana-Barje** ima drevi ob 20. redni občni zbor v salonu gostilne Čestovar na Dolenski cesti. — Odbor.

— **Članstvo četniškega udruženja,** podobor Ljubljana, valimo na sestanku, ki bo v petek dne 1. aprila ob 20. v predavalnici »Grafike«, Masarykova cesta 14 V. nadstropje. — Uprava.

— **Opozorilo mestnega poglavarstva glede današnjih letakov.** Po Ljubljani so razširjeni letaki s podpisom »Zdržena akademski mladina«, s katerimi se sklicuje za danes 26. t. m. ob 6. dopoldne v prostoru magistrata nekaj »narodni svet«. Sporočamo javnosti, da mestnega poglavarstva ni nihče prešel za prostore, zato tudi niso nikomur oddani in tudi niso na razpolago. Mestno poglavarstvo v Ljubljani, dne 26. marca 1938. — Dr. Adlejš Juro, predsednik.

— **Jadranska straža priredi v sredo 30. t. m. ob 20. v vogalni sobi restavracije Zvezde svoje zadnje predavanje v tekoči sezoni.** Predaval bo dr. Veron Branko o veleakutni temi »Sredozemski praznik v novejši mednarodni politiki«. Člani in vsi prijatelji JS naj se predavanja v čim večjem številu udeležijo. Vstop prost.

— **Iz jubilejne predstave »Rigoletta«** prof. Sesta, ki je bila določena za drevi, je preložena na petek 1. aprila, ker sta gg. J. Gostič, ki poje vlogo vojvode, in M. Rus, ki poje vlogo Monterona, zadržana danes v Zagrebu, kjer sta zaposlena v operi »Jakobinec«. Ukreteno je vse potrebno, da bosta omenjena gosta 1. aprila v Zagrebu prosta, tako da bo jubilejna predstava v Ljubljani omogočena. Vstopnice, ki so bile kupljene ali rezervirane za to predstavo bodisi z datumom 24. ali 26. t. m., veljajo za petek 1. aprila.

— **Predavanje Prirodoslovnega društva.** V torek, 29. marca bo predaval v mineraloški predavalnici univerze g. univ. doc. dr. Božo Škerlj o temi: »Razvoj človeka«. Predavalci bo kakor nekako ob priliki 80. letnice Dubois, ki je l. 1891 odkril na Javi znamenitega pitekanropa, podal pregled sedanjega stanja vede o razvoju človeka. Opisal bo nekatere najzgodnejše najdenine in razlike med pračlovekom in človekom. Razmotril bo o vprašanju, ali je bil pračlovek res kanibal, in o sklepih, ki jih dopuščajo najnovejšje najdenine o naših pradedih in bratrancih. H koncu bo v glavnih potezih pokazal možno rekonstrukcijo rodovnika vseh človečnikov. Predavanje bo ilustrirano z diapozitivi. Začetek ob 18.15.

KINO SLOGA, tel. 27-30
Danes ob 14.15, 16., 19. in 21. uri
SHIRLEY TEMPLE
Sirota mala bogatinka.

— **Filozofsko društvo priredi drevi ob 6. v mineraloški predavalnici na univerzi predavanje: Svet in življenje z vida volje.** Predaval bo univ. prof. dr. Albert Bazala, predsednik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

— **Geografsko društvo** na univerzi v Ljubljani vabi svoje člane na redni občni zbor, ki bo 4. aprila ob 17. v Geografskem inštitutu univerze. V primeru nesklepnosti bo občni zbor eno uro pozneje. — Odbor.

— **Iz pevski zbor Glasbene Matice** ima drevi ob 20. izredno vajo vsega mešanega zbora.

— **Koncerti naših mladih pevcev** so vedno priljubljeni svoje vrste. Letošnji pevski nastop srednješolske mladine je zbudil pri vseh Ljubljancih mnogo zanimanja, pokazal pa je tudi pevsko vzgojo mladine v pravi luči. Za srednješolski pridejo na vrsto učenci naših ljubljanskih mešanih sol, ki priredijo svoj pevski nastop v akustični frančiškanski dvorani v nedeljo 3. aprila ob pol 11. dopoldne. Zapesti nam bodo lepo število narodnih in umetniških pesmi. Nastopil bo celo moški zbor mladih grl, da nam izpriča, kaj je mogoče doseči pri pčlo odmerjenem času, ki ga določajo naši učni načrti petju in pevski vzgoji.

— **Sijajna komedija »Žena je izginila«** v kinu Union. Ljubljanska kino-publika se to to pot smeja od solz, ko bo gledala sedanj film v kinu Unionu, o katerem lahko rečemo, da je ena najboljših burk v letošnji sezoni. Samo, če želite imena najbolj priljubljenih komikov Paula Kempa, Hansa Moserja, Thea Lingena, Oskara Sime in Lucie English, bo vsakdo prepričan, da gre za nekaj res zabavnega in razveseljivega. Film je poln duhovitih komičnih prizorov, smešnih situacij, ki bodo izzvale celo burje smeha in veselja. Na ta film prav posebno opozarjamo vse, ki se hočejo enkrat prav od srca nasmejati.

— **Kdo sme sprejemati prispevke za prostovoljno socialno davščino v Ljubljani?** Da se prepriča kasilanje prispevkov po neupravičenih, opozarja mestno poglavarstvo, da smejo zbirati prispevke za prostovoljno socialno davščino le pooblaščenec mestne občine, ki imajo v to svrhu posebne uradne izkaznice s fotografijo in uradno štampiljko ter letšnjim datumom. Kdor se ne izkaže s to izkaznico, ni upravičen nčesar sprejeti. Donos te davščine se bo porabil le v čisto socialne svrhe, zato naj ne bo nikogar, ki bi po svojih močeh k davščini ne prispeval.

— **Izlet k smučarskim prireditvam v Canin** priredi Zveza za turški promet. Putnik v Ljubljani, v dnevi 2. in 3. aprila. Vse podatke dajejo letajetne Putnika v Ljubljani.

— **Če želite potovati v Trst,** se takoj javite v izletni pisarni M. Okorn Ljubljana, hotel Slon, tel. 26-45. Vhod iz Prešernove ulice.

Iz Maribora

— **Kaznilnico so si ogledali.** Te dni so si ogledali kaznilnico in kazniško posvetbo pri Sv. Miklavžu upravniški kaznišnik Lepoglavec, Sremske Mitrovice in Stare Gradške ter načelnik ministrstva pravde g. Radomir Najd. Vsi so bili z delovanjem v tukašnjem kazenskem zavodu zelo zadovoljni.

— **Koliko dovoljenj za ribolov** je v Mariboru? Tukašnje Ribarsko društvo je v preteklem letu izdalo 151 dovoljenj za ribolov v svojih lastnih in v zakup vzetih revirjih. Izmed teh dovoljenj jih je 14 dovoljenj za ribolov na sulca, 55 za lov na postavi in 82 za lov na belice. Številke dokazujejo, da je v Mariboru ribolov zelo priljubljen.

— **Z britviljo si je prerezal vrat.** V svoji sobi si je v samomirnem namenu z britviljo prerezal vrat hlapec Ivan Lazar iz Vetrinjske ulice. O dogodku so obvestili Vetrinjsko postajo. Obupanec ni hotel pomoči, pa so ga kljub temu prepeljali v bolnico.

— **Najbednejšim bolnikom.** Na nedavnem obnem zboru Protituberkulozne lige v Mariboru so med drugim razpravljali tudi o gradnji azila za tuberkulozne. Do-

stej so zbrali v to svrhu 372.000 din. Za novega predsednika PT lige je bil izvoljen dr. Jurečko.

— **Lastnikom lovišč.** Mariborsko lovsko društvo je tudi v tem letu naročilo večjo količino kamenite soli za divjačino. Lastniki lovišč naj se čim prej javijo društveni upravi.

Iz Trbovelj

— **Nogomet oživljen.** Zapora igrarišča, ki je bila lanske jeseni odrejena proti tukajšnjemu SK Amaterju, je ukinjena. Jutri bo SK Amater otvoril pomladansko nogometno sezono z ljubljanskim SK Svoboda, ki ga je povabil v goste. Svobodaši so odlični igralci, ki so v borbi za prvenstvo v ljubljanskem I. razredu lani znešali mariborskemu prvotnemu klubu računo. O formi amatercev ne moremo proročati, ker moštvo že nekaj mesecev zaradi zapore igrarišča ni igralo nobene tekme, pač pa računamo na pozitivnost amaterske enajstostice, ki jo je vedno pokazala, kadar je bil njen prestiž na zelenem polju v nevarnosti. Ker sta oba delavska kluba v I. razredu ljubljanskega podsaveza, bo tekma gotovo napeta in zanimiva. Začetek bo ob 14. glavna tekma pa ob 16. Pri tej priliki naproša SK Amater vse sportno občinstvo, naj se med tekmo obnaša dostojno in disciplinirano ter se podreja odredbam in navodilom voditeljev. Ni sicer zabranjeno dostojno vzpodbujanje igralcev, vendar pa se naj občinstvo vzdrži slehernega nedostojnega izražanja ali celo groženj, ker se povzročajo s takim nesportnim obnašanjem klubovim funkcionarjem neprijetni, klubi in našemu domaćemu sportu samemu pa škoda.

— **Policijski in varnostni kronika** beleži zadnje dni nekaj nezvezljivih pojavov. Nekemu kmetu pri Sv. Urhu je bilo te dni ukraden iz šrambe nad 30 kg prekanjenega mesa. Zagorsko orožništvo je krivce kmalu izsledilo in našlo pri njih še večino ukradenega blaga. Storitci so neki brezposelni, ki se jim je pridružila tudi neka mlada žena. Bili so aretirani. — **Krojarska mojstra g. Medveška** je v četrtek zvečer okrog 9. ko se je vračal po poslovnih opravkih od rudniške separacije proti domu, napadla skupina mlajših ljudi in ga poželeževala na glavi. Orožništvo ta zagoneten napad preiskuje, da se doženejo vzroki napada. — **Delavca Pesko** je napadel v četrtek brez posebnega povoda neki njegov tovarš in ga z nožem sunil v trebuh. Poškodbe so težje, vendar pa ne smrtno. — **V železniško blagajno** na tukašnji postaji je bilo vlomljeno in je tat iz nje ukradel nad 3000 din. Storitcu so orožniki na sledu.

Prošnja poštne uprave

Ljubljana, 26. marca
Ze večkrat smo poročali v našem listu o naravnost neznošnih poštinih razmerah v nekaterih krajih. Te dni smo dobili obvestilo, da je bil našim naročnikom v Primorskem, ki je komaj četrto ure oddaljeno od Kranja, dostavljen naš list od 18. marca šele 21. marca, torej tedaj, ko bi ga že lahko imeli v rokah slovenski izseljenci v Španiji ali na Švedskem. Dejstvo, da potrebuje dnevnik, ki bi moral biti najhitreje dostavljen, od Ljubljane do Primorskega tri dni, ne rabi nobenega komentiranja, pač pa zahteva od poštne uprave, da prav resno premišluje o teh razmerah.

— **razmerah v našem poštne prometu** in odpravi nedostatk, zaradi katerih je naša pošta dostava slabša kakor v časih, ko so pošto prevažali z iskriimi belci.

Drugi primer je poštne prometa se je primeril včeraj. Grafični umetniški zavod »Planeta« v Beogradu je namreč poslal Narodni tiskarni v Ljubljani dva ekspressna paketa, za katere je plačal nujno poštino, ne pa počasno ali tovorno. Eden izmed paketov je prišel v Ljubljano pravočasno včeraj z jutranjim brzim vlakom, drugega paketa pa ni bilo od nikjer. Nikakor si ne moremo tolažiti, kako se lahko zgodi kaj takšnega, če sta oddana v Beogradu na kolodvorski pošti oba paketa hkratu, v Ljubljano pa prispe samo eden, dočim je za drugega potolažila poštna uprava Narodno tiskarno, da bo morda prispel popoldne ali celo šele zvečer z osebnim vlakom.

Bilo bi res nujno potrebno, da dravska direkcija pošte, brzojava in telefona ukrene vse potrebno, da se takšni primeri, zaradi katerih trpe podjetja zelo občutno gmotno in moralno škodo, ne bodo neprestano ponavljali, kakor se dogaja v zadnjem času. Zaradi neradne poštne dostave povzročeno škodo je v večini primerov le težko popraviti in je res čudno, da v našem

dvomimo pa tudi to, da jih ne bi bilo mogoče, čeprav samo s skromno dobro voljo, odstraniti. Dostava dnevnikov in odprava ter dostava ekspressnih pošiljk je po vsem svetu nekaj res nujnega in važnega, pri nas pa ni poskrbljeno za eno ne za drugo, tako da poslovni ljudje kmalu ne bodo več mogli zaupati niti brzolavu niti ekspressni odpravi.

Uradno vremensko poročilo

z dne 26. t. m.

Rateče-Planica, 870 m: +3, pooblačeno, mirno, 30 cm južnega snega

Kredarica, 2515 m: —3, sončno, zapadilo 20 cm novega suhega snega na 250 podlage.

Staničeva koča, 2332 m: —1, zapadilo 15 cm novega suhega snega na 200 podlage.

Dom na Komni, 1520 m: —1, pooblačeno, 90 cm snega, osenjen.

Skalaški dom na Voglu, 1540 m: —1, pooblačeno, 90 cm snega, osenjen.

Zlatorog, 530 m: +2, oblačno, mirno, 25 cm snega, zmiznjen.

IMENITNA MISEL

— **Meni je šinila v glavo imenitna misel.** Objavljam v listih oglas, da plačam 100 tisoč tistemu, ki me reši vseh skrb.

— **Od kod pa hočeš vzeti tih 100.000?**

— **Saj to bo prva skrb.**

Kolesarji!

Za Vaše kolo izdelujemo gume, notranje in zunanje. Izdelujemo jih iz korda, iz istega materiala, iz katerega izdelujemo avtomobilske gume.

ZA NAŠE GUME VAM JAMČIMO!

Pridite v našo prodajalno, ogledajte si in prepričajte se!

Blata

Maribor je vzgledno marljiv

V Ljubljani, 24. marca.
Nič ne tajim, da sem v Maribor zaljubljen. Naš jugoslovanski Meran je izredno prikopno mesto, polno solca in čistega zraka, vzorno regulirano, čisto, živo, leži ob močvirni Dravi sredi prekrasne okolice. Takoj te zavzame s svojo kulturo in civilizacijo, ki jo opaziš ob vsakem koraku. Zares, Maribor zasluži našo ljubezen in spoštovanje.

Stirajet dni je ondi narava pred ljubljansko. Po vseh vrtovih so se razcvetela drevesa, marelice, breskve in forzije se buhotno kakor ogromni sopki, kamorkoli se ozreš, povsod vse belo, rožnato in rumeno, po gredah pa cele prepevke trobentne vijolice, pljuncikov in raznega pomladnega cvetja.

Mesto se razvija na vse strani in novih, lepih vil med gojimi vrtovi in za okolišnimi ograjami je na vseh koncih in krajih vedno več in več. Videča je, da imajo Mariborčani odlične arhitekte, ki imajo okus in veliko praktične domišljije.

Popoldne in naslednje dopoldne sem obhodil široke, ravne ceste vse križem mesta in tudi onstran Drave, po Pobrežju ter le uživati, ko sem občudoval mariborsko zasebno in javno, oblastveno grabeno podjetnost. Zakaj tudi občina, država in razna velika podjetja grade, da je radost, in koliko je ondi industrije, koliko tovarov, koliko vsega gibanja in ustvarjanja!

Zgodovina Maribora bo morala zabeležiti Lipold-Juvanovo dobo kot posebno produktivno. Mesto pol Pohorjem z njegovimi številnimi lepimi domovi, ki privabljajo čim dalje več gostov z vseh strani, celo iz Ljubljane, obkroženo s slikovitimi hribi in prostorno bujno zeleno okolico, polno lepih, obidovno ugodno živčih vasi, leži resnično srečno zavarovanje. Tu ni nobene megle in tudi ljudje niso kar nič megle: vedra, zmerom jasna narava obdaja in poraja tudi vedre, jasne duše.

Središče Maribora z najmoderneje založenimi trgovinami, bogatimi izložkami, impozantnimi stavbami, krasnimi solani in uradi, izvrstnimi hoteli in gostilnami, širokimi cestami, zvečer pa s prav dobro in neskončno razsvetljavo, kaže mesto povsem sodobnega tipa in tempa.

Ne, z elektriko ne skoparajo, in Aleksandrova cesta je ob večerni promenadi prav velikomestno svetla, živahna, razglašena. Asfaltirane hodnike se širi, a glavne ceste in ulice so vzorno urejene z malimi kockami. Zares, lepo nad vse prikopno in mično mesto, ki krepko živi in raste, dela, podjetno napreduje v vseh pogledih.

Mariborski grad, ki ga je kupila občina za mariborski in krajevski muzej, je z ograjen in poln delavcev. Adaptirajo ga. V krasnem, zgodovinsko silno zanimivem poslopju so nastale ogromne dvorane, ki sprejemajo že pripravljene bogate zbirke. Dr. Baš ima kar troje pisarn in vodi dela od zgodnjega jutra do večera. V tem gradu nastaja zavol, ki bo zakladnica kulture in vrla vsem mogočim študijem. Čast mestni občini, ki ne stedi pri tem prosveti službenem podjetju!

Da, tudi študijsko knjižnico vzdržuje mestna občina, ogromno torišče direktorja Janka Glaserja, našega pesnika in znanstvenika. Tudi Glasler ima krasne, razsežne, svetle dvorane za svoje bogate književne zaklade. Tu je tudi dvorana za predavanja Ljudskega vseučilišča in tu dobivajo ljudje na posodo najrazličnejšo literaturo, leposlovno in znanstveno, po čudovito nizki ceni. Samo en dinar plačaš in dobiš knjigo najnovejših izdaj. Knjižnica je založena z deli, kakršnih ne najdeš nikjer in za noben denar v Ljubljani. Česa takega torej v Ljubljani ne nismo sposobni ustvariti, in lahko nas je sram.

Pa v tem kolosalnem poslopju je tudi mariborsko Narodno gledališče. Staro je, po čudnih ovinkih in hodnikih prišlo v gledališko dvorano, a potem si prijetno presenečen. Gledališče s partemami in v dveh nadstropjih razporejenimi loži in v razsežnih prihičih je prav udobno in prijetno: edina mala neprijetnost so neprekinjeno v predlogji vstvi zvezani partemni sečaji. Gledališče je okusno opremljeno in ima zelo globoko in široko, le na rampi malce premalo razpeto pozornico ali orlo. Prostor za orkester zadostja.

Tu sem si ogledal za V. Parnovo 80 letnico novoprizorjenega »Nečaka«, opereto v treh dejanjih. Bino mariborsko naše gledališče se je spomnilo Parne, svojega častnega dirigenta in ustvaritelja prvih slovenskih orer in operet ter nečevnih orkestralnih in vokalnih skladb, ob jubileju 80 letnice njegove nepozabne osebe. Leno je to in vsa čast upravniku g. dr. Brenčiču za ta pietetni čin.

Ne bom pisal kritike o tej predstavi, ker je kritika mariborskih predstav dolžnost mariborskih tovarišev. Rečem le, da so bili gledalci, ki so gledališče napolnili, s predstavo zelo zadovoljni in da je bila predstava resnično prav skrbno in vestno pripravljena. Mariborčani so pa s svojo opereto, ako je vselej taka, lahko polno za voljni.

Naš Jos. Povhe, režiser kot gost, je storil vse, da je tekla predstava gladko, v živahnem tempu in brez najmanjšega izpodtiklaja, dirigent kapetan Jos. Jiranek pa da

se je glasbeni in pevski del razvijal v pravilnem operetnem vedno ognjevitem tempu. Tudi koreografja Verdonik-Povhetova je dočela ustrezala, saj so plesalke vrhu vsega še tudi prav mlade in lepe.

Opozoril bi rad le na nekatere soliste. Prvi vsemi na našo Jolko Lečičovo, dekle z našega konca, izza Bežigrada, absolventko ljubljanskega konservatorija. Čudovito naglo si je pridobila v Mariboru lepo rutino v igri, a glas se ji je neverjetno okreplil ter dobil res polno probnost. Njena kreacija je žela vsestransko priznanje, saj je bila šarmantna kot osebnost, vsekovzi diskretna, vedno okusna v najbolj kočljivih prizorih, a v vseh spetih uglejena in spretna ter je zlasti dramatsko balado podala z vsem možnim trninkom.

Slagerkomedija! 100% smeha, zabave in vselega razvedrila!
Samo pogledjte te igralce:
Paul Kemp, Theo Lingn, Hans Moser
Lucie English in Oskar Sime

Žena je izginila...

Danes premiera!
Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15,
jutri, v nedeljo, ob 15., 17., 19. in 21.

Jutri, v nedeljo, ob 10.30 dop.
MATINEJA
Lumpacij vagabund
Matinejske cene 2.50 do 6.50 Din
KINO UNION, tel. 22-21

Prikopno pevko in igralko imajo z Elzo Barbčovo, ki se zna tudi elegantno oblačiti in vesti; posebno pa me je zanimala mladi simpatični dečko Edo Verdonik, ki je pel in igral veliko, Girardiju namenjeno partijo postrežkega Petka. To je svež talent, ki zasluži našo največjo pozornost kot igravec, plesalec in pevec. Bil je odlični! Takega naša opereta nima, a bi ji bil zelo koristen ter bi se v Ljubljani brez vsakega dvoma le po razvil.

Moram naglasiti, da sem ostavil predstavo zadovoljen. Sveda mora malo gledališče delati v najtežjih, zelo omejenih razmerah; zato bi bilo krivdno uporabljati zanje v posameznostih strogo merilo. V celoti je opereta mariborskega gledališča dosti boljše, kakor bi pričakoval.

V MENZI KOLODVORSKA UL. 8

dobite jutri
palačinke z marelično marmelado
po Din 1.—

Razveseljuje dejstvo, da uspeva gledališče v Mariboru vedno bolje, se tudi gmotno dviga, pridobiva vedno več igralcev, ima vedno številnejše repertoarje v vselem in resnem repertoarju ter je postalo občinstvu že resna kulturna potreba.

Zlasti letos je storilo mariborsko gledališče nov zalet kviksu: začelo je zopet gojiti opero. Verdiev »Trubadur« je uspel sijajno ne le gmotno, temveč tudi umetniško, kvalitetno, a zdaj že pripravljajo Smetanovega »Daliborja«. Vse priznanje upravniku dr. Brenčiču in njegovemu ansamblu! Vodita jih inteligentna in neumorna volja, ki zmagujeta.

Vidite torej, da nisem pretiraval, ko sem zapisal: Maribor je vzgledno marljiv! Jugoslovanski Meran, lepi simpatični, vedri Maribor me je v 24 urah očežil in navdušil: hvala mu!

Fr. G

Pojasnilo

Prosim, da objavite k poročilu o mojem predavanju pod naslovom »Zivljenje in delo Riharda Jakopiča« tole pojasnilo: Trditve, da sem obdelal umetniško delo Riharda Jakopiča do celne zbiranosti, ne držijo. Bistvena oznaka žurnalizma je površnost zaradi hitrosti, s katero se mora časnikarska služba vsiliti. Pri meni pa je bila vsaka beseda in tudi celota dobro premišljena in nato tudi pregledana po g. Jakopiču.

Prav tako ne držijo trditve, da nisem prodiral v umetniško stvarjanje in estetske posebnosti Jakopičeve tvorbe. Njegov način slikarskega življenja sem obravnaval na mnogih mestih. Naj dobesedno navédam le dvojje najbolj značilnih:

»Jakopič je bil jasno spoznal vrednost dotakratnega umetniškega stvarjanja. Umetnik se ustvarjalniško, po okušanju občinstva, ki ni imelo več pravega odnosa do umetnosti. Njihove podoče niso imele skoraj nič osebnostnega v sebi, bile so puste in prazne, narejene brez notranjega umetniškega zagona. Bile so z eno besedo klišé. Vsak, kdor je znal gledati, je lahko uvidel, da je prišla umetnost na svet. Umetnost je bilo treba zopet najti. Kaj tedaj storiti? Jakopiču, ki se je že od svojih otroških let gibal v naravi in ki je že od vsega početka iskal možnosti, po svoje se umetniško izražati, ni bilo težko odgovoriti na vprašanje: Kdo mi bo pomagal? Natura mi bo pomagala! Je bil preprost odgovor. Neutrudljivo je risal in slikal po živem modelu, vendar ni ostal pri njem, ker ga je gnalo tudi v pokrajinsko slikarstvo. Namesto, da bi slikal po takratni navadi v zaprtih prostorih, se je bil napotil v naravo, ki mu je kmalu zaživela v barvah, ki jih ni videl se na nobenih slikah. Z lahkoto se je mogel prepričati, da v naravi stalnih barv sploh ni.

Pod vplivom tistih in osrčja se nenadno spreminjajo, zrak se trese in vsaka stvar izgublja svoje konture. Kako vse to upodobiti? Tako, kakor je videl. Natura mu je prčila roko voditi. Nastajal je čisto njegov, osebni kolorit, ki se je bistveno razlikoval od starega, mrtvega načina slikanja, ki so se ga tako privadili, da so ga smatrali za edino pravi način. Medtem ko so stari stremeli bolj po oblikovanju predmetov in so jim bile barve zgolj sredstvo za njihovo poživljanje, kar se pravi, da so ustvarjali bolj k parsko kakor slikarsko. Je bilo Jakopiču bolj do oblikovanja raznih življenjskih prikazov. S tem niso prišle barve le do večje veljave, temveč so postale glavno sredstvo takega oblikovanja.

In na drugem mestu: »Kdor je zasledoval poročila naših kritikov o Jakopičevih razstavah v dnevnih in po revijah, je lahko opazil, da so bili kritiki ob Jakopičevih slikah v veliki zadregi. Neki ugledni kritik je n. pr. zapisal o njih, da je skupno vsem Jakopičevim slikam, da mu je »predmet več ali manj brezpomemben, da gre preko njega do sistema svetlobe in barve.« Oznakač Jakopičeve umetnosti v »Slov. biografski leksikonu«, se je zdelo nekemu drugemu, prav tako uglednemu kritiku, potrebno, razdeliti Jakopičovo umetniško delo v tri stilske periode: v stil naturalističnega impresionizma, segajočega od monakovske dobe do okoli l. 1906; v stil realističnega impresionizma od l. 1906 do 1917; v stil barvnega ekspresionizma. Kaj je resnice na tem?

Že ko sem v prvem delu svojega predavanja obravnaval Jakopičev umetniški razvoj, sem opozoril na razliko med Jakopičevim umetniškim izražanjem in med izražanjem starega, mrtvega načina slikanja. Jakopič se je sicer odrekel potankostim predmeta, toda zato mu ta še ni postal brezpomemben. Jakopič stremi za razliko od onih, ki jim je vsaka pikica važna, vselej za celotnim vtisom, za podajanjem občutkov, ki naj jih slika izraža, za prikazovanjem njene duševne vsebine. Kakor hitro pa občutimo v sliki neko moč, ki nas vleče k sebi, je samo po sebi razumljivo, da je moral umetnik posvetiti najmanj isto pozornost predmetu — v našem primeru risbi — kakor barvi. Zmotno je tudi domnevati, da zaradi tega, ker ne vidimo pri njem risbe v tistem občutnem, iskanem smislu, ne zna risati, kakor sem že večkrat slišal kajti, ali si moremo predstavljanje umetnika, ki ne bi obvladoval pripomočkov in bi nam kljub temu mogel povedati, kar doživlja? To je izključeno!

Samo kritiki, ki mu je umetnostna zgodovina popolnoma zatemnila pogled na življenje, more torej razlikovati predmete od barv. Posebno pri Jakopiču se risba čudovito spaja z barvo, da sta obe eno in isto. In to je velika odlika njegove umetnosti.

Tudi delitev Jakopičevega umetniškega dela v tri stilske periode, je zgrešena. Zopet se poudarja znanost, kakor da je po teh mogoče spoznati umetnikovo dušo. Jakopičovo slikarsko delo se ni predrugačilo namah ravno okoli leta 1906 in potem 1917. Takoj s početka je hotel, da mu postanejo slike »barvna interpretacija duhovnega značaja naslikanih predmetov.« Takoj se mu to ni posrečilo, ker se je moral tudi on dolgo učiti, da je mogel izraziti misel. Počasi, od leta do leta, je premagoval težave, ki jih je imel z rokodelstvom v svoji umetnosti in se je kmalu tako izpopolnil, da je rokodelstvo popolnoma izgnal.

Lahko povem, da sem govoril z več udeleženci mojega predavanja, ki vsi obsojajo tak način poročanja, ki ni v skladu z resnico in se tudi ne ujema z razpoložljivim na predavanju. Anton Podbevšek

Radioprogram

Nedelja, 27. marca

8: Vesel nedeljski pozdrav (Fantje na vasi vnos plošče). — 9: Napoved, poročila. 9.15: Koncert cerkvene glasbe. Sodeluje: Radijski konorni zbor pod vodstvom g. dr. Fr. Kimovec in g. prof. Pavel Rancigaj. — 10: Posni govori: To je zares prerok (g. dr. Fr. Kimovec). — 10.15: Orkester balalačk (plošče). — 10.30: Akademija izseljeniške zbornice za mladino (preno iz franc. dvorane). — 12: Veselo rajanje (plošče). — 13: Napovedi, poročila. — 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra. — 16: Brata Golob igra na harmonikah. — 17: Kmet, ura: Delo in stroški pri vzdrževanju vinograde (g. Anton Flego). — 17.20: Veselo popoldne. Sodelujeta: Radijski orkester in g. Mirko Jelačin (pri klavirju g. prof. M. Lipovšek). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Juraj Biankini — ob priliki 10 letnice smrti (dr. Ljubo Perkovič, publicist). 19.50: Harmonika solo, z. Ivan Cimerman. — 20.30: Pevski koncert g. Pavle Lovsetove, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 21.15: Plošče. — 21.30: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Zvoki v oddih (Radijski orkester). Konec ob 23. uri.

Ponedeljek, 28. marca

12: Glasbene afiks (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Zdravstvena ura: Strela in druge izredne poškodbe (g. dr. Anton Bracelj). — 18.20: Fibich: Na večer, simfonična pesnitev — plošče (ork. članov berlinske opere, dirig. Jeremias). — 18.40: Kulturna kronika: Janez Mencinger — ob 100-letnici rojstva (g. prof. Fr. Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Romantika Poljanske doline (Jože Bekš, Ljubljana). —

19.50: Zanimivosti. — 20: Preno iz Celja: Koncert Celjskega pevskega društva. Dirigent: g. Pee Segula. Večer dr. A. Schwaba. 21.30: Plošče. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli zvoki (Radijski orkester). Konec ob 23. uri.

Torek, 29. marca

11: Solška ura: Kako nastane pravljica (g. Ljudevit Mrzel). — 11.30: Preno iz Splita: Odkritje spominske plošče Donu Juraju Bianchiniju. — 12: Pesmi severnih Slovanov (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Za kratek čas (plošče). — 18.40: Duhovni obraz Slovenec (g. dr. Stanko Gogala). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Prihod Omer Paše Latasa v Bosno l. 1850 (Ahmed Muratbegović, knjž.). — 19.50: Zanimivosti. — 20: Koncert francoske glasbe (Radijski orkester). — 20.30: Preno koncerta iz Solita. — 21.30: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Pevski koncert g. Antonije Šuštar-Maroltove, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. Konec ob 23. uri.

Sreda, 30. marca

11.30: Spuštanje l. jug. torpedovk v morje (preno iz Splita). — 12: Radijski šramel. 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Operni odlomki (plošče). — 14: Napovedi. 18: Mladinska ura: Novi smisel narodnih običajev (g. prof. Niko Kuret). — 18.20: Sevalinka (plošče). — 18.40: Beograd, ki umira in vstaja v novo življenje (g. Vladimir Regally). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Kiplingova dela in njihov pomen za našo mladino (dr. Marija Ilić, Aganov). 19.50: Šah. — 20: Koncert Orkestralnega društva Glasbene Matice in Ljubljani. Dirigent: prof. L. M. Škarjanc. — 21: Klavirski koncert (plošče). — 21.15: Šramel kvartet Škarjanc. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za odh (plošče). Konec ob 23. uri.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklada, izjave beseda Din L., davek posebej. Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 5 Din

Pomladne novosti! vseh oblačil, sport, kangarn, obleke, pumparice, perilo itd. najceneje

PRESKER

Sv. Petra cesta 14

50 PAR ENTLANJE

azuriranje, vezanje zaves, perila, monogramov, gumbe, Vohka zaloga perja po 6.75 din. »Julijana«, Gosposvetska cesta 12

Sveže najfinejše norveško ribje olje

iz lekarne dr. Piccolija v Ljubljani se priporoča bladem in slabotnim osebam

NOVOST ZA DAME!!! Izvršujem trajno ondulacijo na najnovejšem in najlažjem aparatu sedanjosti, posebno priporočljivo za občutljive dame! Frizerski salon »R A K A R« Prešernova ul. 7, nasproti slaščičarne »Košak«, vrtni hod. 23 R

SPECERIJ-DELIKATESO v centru Zagreba, brez konkurence, velik krog odjemalcev, nizka najemnina, zelo ugodno zaprodaj. Bodočeno zastavljeno. Potrebna gotovina 15.—20.000. Vprašati Kovač. Zagreb. Klaičeva 31, prizemlje I. 850

BALILLA FIAT 4-sedežni, dobro ohranjen, se takoj prodaja. Ogled v garaži Skafar, Rimska cesta. 855

DRŽAVNE SREČKE novodošle prodaja menjalnice »REICHER & TURK«. 854

Prava erfurtska semena uradno preizkušena dohite v trgovini

M. Vidmajer

Cankarjevo nabrežje št. 3, v podružnici na Tyrševi c. 51 ter na stojnici: Nabrežje 20. septembra. 704

NAZNANILO.

Na novo je otvorjena

gostilna Terdan

Zaloška cesta — Moste

Točimo prvovrstna dalmatinska vina.

Sunara

DOPISI

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 5 Din

LEPO MLADO DAMO svobodnih nazorov želi zaradi trajnega prijateljstva spoznati inteligenčen gospod. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod šifro »Svoboda«. 803

SPOZNATI ŽELIM mlado vdovo ali ločenko, ki bi mi bila dobra prijateljica. Ponudbe na upravo »Slovenskega Naroda« pod »Prava prijateljica«. 807

KUPIM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 4 Din

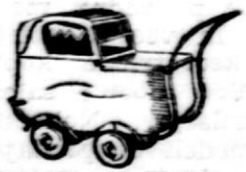
POZOR! Kupujem obrabljene čevlje, moške obleke itd. Klavžer, Vošnjakova ul. 4. 832

POZOR! Prodajam poceni vsa zlahtna drevesa, najnovejše vrtnice, lepotečno grmičevje itd. Obrežujem strokovno. Zg. šiška 58 in pri St. Jakobu dnevno. 846

STANOVANJA

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

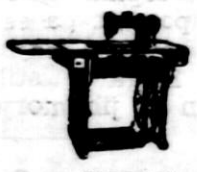
Enosobno stanovanje event. s kabineto ali malo dvosobno iše snažna in mirna uradna stranka (dve osebi) za maj. Plačnik zanesljiv in točen. — Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Čisto«. 847

Otroški vozički najnovejših modelov

UVokolesa, motorji, tricikli

Šivalni stroji pogreznjivi

PO ZELO NIZKI CENI — CENIKI FRANKO

»TRIBUNA« F. BATJEI

LJUBLJANA, Karlovska cesta 4 — Podružnica MARIBOR, Aleksandrova cesta 26

HERSAN čaj

vam pomore, da zopet zadobite ZDRAVJE s pomočjo zdravilnih zelišč.

Ne bodite samemu sebi sovražnik!

Obolenja pri MENI in BOLEČINAH MESEČNE MENE (menstruacije) ublaži HERSAN čaj.

Ali vas ovira ZAMAŠČENOST (odbelitev)?

Želite li biti VITKI? Tedaj lahko uporabljate HERSAN čaj.

Zakaj trpite na bolečinah REVMAZMA in PROTINA (gihta), ko to ni potrebno? HERSAN čaj je sredstvo, ki vam pomaga olajšati muke.

HERSAN čaj pomaga pri ARTERIOSKLEROZI in HEMOROIDIH (zlati žili).

Mar se ne veste, da je HERSAN čaj pri OBOLJENJH JETER, ŽELODCA in LEDVIC dobro sredstvo?

HERSAN čaj se dobiva SAMO V ORIGINALNIH ZAVITKIH v vseh lekarnah.

Reg. S. br. 19834/33

NAJBOLJŠA RADIJSKA REVJA je

NAŠ VAL

SPOREDI evropskih radijskih postaj na vseh valovih, roman, novela, modni pregled, novice iz radijskega sveta, filmska smotra, nagradni natečaj.

UPRAVA: Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Mesečna naročnina samo 12.— dinarjev.

NARODNA TISKARNA

IZVRŠUJE VSA TISKARSKA DELA LEPO IN OKUSNO

ZALOŽBA »CESTA«

Ljubljana — Knafljeva ulica 5

Vam priporoča zanimivi knjigi

ZGODBE BREZ GROZE

Pjotr — Rasputin

Broširana knjiga 10.— din, v platno vezana 15.— din, Poštšina za vsako knjigo 1.— din.

Tragedija Toma Mooneya

Kot žrtev politične intrige je presedel 22 let po nedolžnem v ječi

Oni dan so inozemski listi poročali, da je kalifornijski parlament sprejel zakon, s katerim se pomilošča Tom Mooney. S tem se je znova pojavilo v javnosti ime, splošno znano med svetovno vojno, na tudi po vojni pogosto izgovarjeno. 22. julija 1916 je bila v San Franciscu velika vojaška parada, združena z manifestacijo za vstop Zedinjenih držav v vojno. Na tej manifestaciji je bil storjen dinamični atentat, ki je imel strašne posledice. 16 ljudi je bilo na mestu ubitih, nad 40 pa ranjenih. Na kraju zločina so našli več nabojev in kosov kovine. Med preiskavo ki jo je vodil sodnik Fickert, so našli v stanovanju delavca Billinga naboje istega kalibra. Billing je bil prijatelj socialističnega prava Toma Mooneya in takoj je padel sum na naslednjega. Ko je Mooney zvedel, da je osumljen atentata, je prišel sam pred sodišče in zahteval, naj ga očitajo. To se

Priznanje atentatorja in krivih priči

Mooney je nastopil kazni, ni pa nehal trditi, da je bil obojen po nedolžnem. Leta 1929 je neki Smith na smrtni postelji priznal, da je on zagrešil atentat v San Franciscu. Kmalu za njim je priznala prostitutka Smithova, da je bila naročena in da so ji plačali za to, da je pred sodiščem s krivim pričevanjem potrdila, da je atentator Mooney. Slednjič je leta 1935 tudi Macdonald priznal, da je krivo pričal proti Mooneyu. Izjavil je, da je videl Mooneya prvič takrat, ko je pričal proti njemu pred sodiščem, da ga prej nikoli v življenju ni videl, da ga ni videl med atentatom v San Franciscu in da je pričal pred sodiščem proti njemu samo zato, ker so mu krivo pričevanje bogato plačali. Po vsem tem je bilo jasno, da je bil Mooney obojen in obojen pod pritiskom svojih političnih nasprotnikov, ki so se hoteli izkazati vplivnega socialističnega prava. Zdej ni nobenega dvoma več o tem, da je bil postal Mooney žrtev politične intrige.

22 let po nedolžnem v ječi

Od leta 1916, ko je bil Mooney obojen in zaprt, so njegovi politični sodelavci poskušali doseči obnovitev procesa. Toda isti podlež, ki so bili spravi Mooneya v ječo, so znali preprečiti vsako prizadevanje glede njegove rehabilitacije očitno zato, ker bi moglo priti pri tem na dan, kako je bil Mooney uničen in kdo je odgovoren za to. Zato je moral Mooney presedeti v ječi polnih 22 let. Za obnovitev procesa proti Mooneyu sta se zavzemala celo dva ameriška prezidenta, Wilson in Roosevelt. Wilson obnovitev procesa ni dosegel, ker je bilo potrebno za njo soglasje kalifornijskega guvernerja, ki se je pa obnovitvi krivice upiral. Roosevelt je deloval za obnovitev procesa že davno pred izvolitvijo za prezidenta, toda tudi brez uspeha. Zelo verjetno je, da je bil Mooney slednjič izpuščen iz ječe in rehabilitiran na prizadevanje prezidenta Roosevelta. Mooneyevi nasprotniki so najbrž opustili ugovore, ker so njihove intrige že preveč zastarele, da bi jim grozila od te strani kakršnakoli nevarnost. Verjetno je tudi, da tistih, ki so spravi Mooneya v ječo, ni več med živimi.

Grozote političnega boja

Mooneyev primer je eden najsramotljivejših dokazov, kako se je v Zedinjenih državah borilo in se deloma še sedaj bori proti političnim nasprotnikom. Pri tem je pa treba pomisliti, da l. 1916, ko je delal socialistični pokret v Ameriki šele prve korake in ko delavstvu ni bilo dovoljeno organizirati se strokovno, ko so dajali podjetniki težke milijone žoltnim organizacijam da je pomenilo takrat priznanje ka socializmu skoraj isto kakor postaviti se izven zakona. Mooney je bil res postavljen izven njega in je ostal tako polnih 22 let.

so proglasili za mrtvo in japonski listi so priobčili nekrologe. Žena, ki je izdala domovino in ki ni mogla biti poklicana na odgovor, je morala za japonsko javnost umreti. Zagonetno je ostalo, kdo je bil njen spremljevalec, kajti komunist Sugimoto je zaprt. Aretirali so ga nedavno, ko so lovili komuniste in komuniste osumljene ljudi. Pojamilo je prinesla vest ruskih oblasti v Aleksandrovsku, ki pravi, da sta bila zaradi nedovoljenega prekoračenja meje aretirana japonska igralka Jošiki Okada in njen spremljevalec, gledališki ravnanec iz Tojida Jošimasa Jošida. Ko se je pa izkazalo, da sta prekršila določbe o potnih listih na begu, išoč zavešča v Sovjetski Rusiji, so ju izpustili.

Ministrski stolček na morju

Mornariški minister v odstopu Chau-tempsovi vladi William Bertrand ima posebno smolo v izgubljanju ministrskih stolčkov. Najmanj, kar lahko rečemo, je to, da se mu potovanja s parniki še niso izplačala. V maju 1935 se je peljal kot član Flandinove vlade in zastopnik ministrskega predsednika z novim parnikom »Normandie« v New York. Ta čas, ko je opazoval s krova razkošnega parnika pljuskanje mornarskih valov, je pa parlament vrlo Flandinovo vlado in William Bertrand

je iz radia izvedel, da se je odpeljal iz Francije kot minister, da se bo pa vrnil kot navaden poslanec.

Pri demisijski Chautempsove vlade je bilo prav tako. Tudi takrat je bil Bertrand na krovu ladje »Dupleix« na Sredozemskem morju in ko je dobil prve vesti, da se majo Chautempsova vlada, je sklenil vrniti se takoj v Pariz. Po prihodu v Pariz je imel komaj še toliko časa, da je podpisal listino, s katero je Chautempsova vlada odstopila. Dnevnik »Figaro« je k temu pripomnil, da se je William Bertrand ob podpisovanju najbrž spomnil na stih Viktorja Huga o tistih, ki krenejo na dolgo pot in ki jih morje ne vrne.

Zlato ne bo izginilo

Vsa zaloga zlata na svetu znaša po približni cenitvi 2 milijardi kilogramov in to zlato je vredno v našem denarju približno 8 milijonov. Gre pa za zlato, ki se ni vse v tresorih in zakladnicah, temveč je je mnogo že v zemlji. Po vseh domnevah torej zlato ne bo še tako hitro izginilo z zemlje. Te račune je na treba dopolniti. Zlato ne bo nikoli izginilo, ker je vedno v obliki kije je ostale ogromne množice zlata, ampak ne dobe? Iz zgodovine vemo, da so imeli perzijski kralji, rimski cesarji in Karthago veliko zlata. Zakladnice legatih mož so bile do vrha polne zlata. Del tega zlata je izginil pri katastrofah. A kje je ostalo zlato? V 18. stoletju je bilo v celotno toliko zlatnikov, da se je plačevalo vse v zlatu. Papirni denar je bila samo Anglija, dočim se je Francija Ludvika XIV. in XV. kar kopala v zlatu. Od takrat so po svetu pridobili še mnogo zlata iz zemlje. Kje je torej vse to zlato? Obrabilo se je. Ko so bili v obliki zlatnikov, se je videlo, kako so se vsako leto dhrabli. Zlati prstani postajajo vedno tanjši in na poročnih prstanih skoraj lahko izračunamo leta zakonskega življenja. Tako je z vsemi zlatimi predmeti, ki izgubljajo na teži. Največ zlata je v morju. Prof. Haber in učenjak Rutherford sta proučevala vprašanje pridobivanja zlata iz morja. Dognala sta, da bi bilo to nerentabilno, ker je v toni morske vode komaj neznaten prašek zlata. V vseh morjih sveta je pa okrog 600 milijonov ton zlata.

Veletrgovina brez prodajalk

V New Yorku imajo modno trgovino, kjer prodajo dnevno okrog 100.000 damskih oblek

V New Yorku je edinstveno podjetje, edinstvena trgovina na svetu. V ljudskem okraju sta dve veliki poslopji, ki nimata ogromnih portalov, niti steklenih izločb. Človek bi mislil, da vidi pred seboj dva hangarja ali dve stari staji. Obe poslopji sta od tal do petega nadstropja nabito polni oblek, halj in plaščev — nikjer pa ne vidiš nobene prodajalke.

Vatopis skozi enega izmed mnogih vhodov, izprehajate se in gledate. Nihče se ne zmeči, nihče ne da odgovora, nihče ne vpraša, kaj želite. Na visokih stolah liki na lestvici sede ženske, ki se navidez ne zmenijo zate. To so paznice, ki čuvajo trgovino. Nobene prodajalke ni nikjer, pač pa 1200 detektivk. V neskončnih vrstah vise obleke na obešalnikih. Vsaka vrsta ima svojo številko, označujočo velikost obleke. Številke gredo od 12 do 52. Tu vise obleke skoraj za pritlikave ženske in tudi za največje. Zadostuje, da pozna ženska svojo številko in lahko si izbere obleko brez tuje pomoči.

V tej trgovini lahko ostanete ves dan, lahko si vse ogledate in vse pomerite. Če ti obleka pristaja, stopi k tebi ženska. Ne cize se nate, samo obleko vzame, jo obesi, poravnava in zopet izgine. Če po nerodnosti raztrgaš čipko, odnese ista ženska močve model, ne da bi trenila z očesom. Če ti je obleka všeč, jo sname z obešalnika in napis ti pove, kje je pomerjalni salon. To so majhne, odprte kabine, samo tako velike, da more stojiča ženska v njih dvigniti roke ter obleči in sleči obleko. Ob strani je obešalnik za odloženo obleko, pred vsako kabino pa veliko zrcalo.

Francoska novinarka Anita piše v svoji reportaži: Mislite si sto žensk druga kraj druge, kako se vneto slačijo in primerjajo obleko za obleko. Ženske vseh starosti, vseh velikosti, vseh barv, množica izredno visokih žensk zarečih obrazov in skuštranih las. Videti jih, kako se stiskajo v pretesne obleke, da ne morejo z rokami niti ganiti. V takih dramatičnih primerih nastopi molčeca nadzornica, pomaga sleči obleko in zopet tiho odide. Normalno raščene ženske imajo tu izredno priliko dobrega nakupa. Primerjajo obleke najrazličnejših vrst, obleke iz prvega cesarstva, ovratnike Marije Stuart, primerjajo, ali jim pristaja »predvinska obleka«. Ostanje lahko po cele ure v tesni kabini, čim so vstopile. Ko so pomerile 10 ali 20 oblek, jih puste v kabinah in gredo gledat zopet nove, potem pa poiščejo nove kabine, kjer znova primerjajo, oblačijo in slačijo obleke. Tu so velike večerne promenade obleke, obleke za dom, sport in gledališče. Vse obleke so narejene po zadnji modi.

In vse te obleke, preproste, elegantne, ekscentrične, kopije zadnjih modelov velikih modnih salonov, stanejo po 2 do 10 dolarjev. Nekateri nekoliko poškodovani modeli se prodajajo že po dolarju. Lepe halje so pa celo po 50 centov. Vsak dan se proda v teh dveh trgovinah okrog 100 tisoč oblek. Ko se je kupujoča ženska odločila za nakup, odnese obleko k blagajni, kjer plača in dobi lepo zavito obleko. V petih dneh lahko obleko zamenja ali pa tudi vrne, če ji ne ugađa. Denar dobi nazaj, ne da bi jo vprašali, zakaj ji obleka ne ugađa. Potem si pa lahko izbere novo.

To podjetje je samo za ženske. Moškega skoraj ne vidiš v njem, lahko rečemo hvala bogu, ker bi gotovo postal sovražnik žensk, ko bi v del, kako v tej poplavi parade marsikatera pozabi na sramežljivost, na ženskost, kako se doslovno opajajo in naslajajo ob pogledu na to množico oblek in barv. Tu vidiš skoraj ganljive prizore, ko se mlada žena na prvi pogled iz najekstremnejših razmer razvname, ko odkrije pravi model za tri dolarje ali ko mamica primerja svoji hčerki večerno obleko za dva dolarja. Nekaterke ženske izgube glave v tem velkem bogastvu oblek, da potrebujejo pomoči, nasveta. Obrnejo se na katerokoli neznano odjemalko in vprašajo: Prosim vas, ali bi res lahko nosila to modro obleko? Ali se ne bom zdelala v nji predebeli?

Francoska novinarka je vprašala lepo mlado ženo, detektivko, sedeco na majhni trbuni sredi teh velikih dvoran: — Ali je res mogoče kontrolirati in paziti na tisoče odjemalk, ki vam valove sem in tja? — Kar poskusite odnesti kaj, niti halje pod svojim kostumom ne odnesete. Nevidne oči slede vsaki kretnji naših odjemalk brez njihove vednosti. Seveda imamo vsak dan pr mere, ko poskusiti ta ali ona krasti.

Če se to zgodi prvič, jo pridržimo tu 6 do 12 ur in ko smo ugotovili njeno ime in naslov, jo izpustimo. Če se ujamemo drugič, mora na pol cijo in v zapor.

Veliki napis s sliko ženske za zamreženim oknom krče: »Ne nosite sramote v svoje rodbine! Tatvina vas upropasti!« Odjemalke tega Kleinovega trgovskega doma prihajajo iz najrazličnejših slojev. Gospodinje, strojepejske, zamorke, Italijanke, židnje, med njimi pa tudi bogate žene iz New Yorka, prihajajoče sem skrivaj kupit za nekaj dolarjev slučajni model, večerni plašč iz črnega žameta, ki bi bilo treba plačati zanj drugot 60 dolarjev, tu pa stane pet. Nekaterke elegantne žene kupujejo baje tu vse svoj večerne obleke, ki jih oblečejo samo dvakrat, potem si pa kupi zopet nove.

In francoska novinarka zaključuje svojo reportažo. Ko odhajate iz tega svojevrstnega in edinstvenega ženskega raja, si globoko oddahnete, kakor da ste zapustili bojišče. Strašno žal vam je žensk, njihove borbe za eleganco in mikavnost. Vprav v Ameriki mora biti namreč ženska mladostna, samozavestna, elegantna oblačena po zadnji modi, če hoče ohraniti svoje mesto v družbi, v poklicu. Če se umakne le za korak, je izgubljena.

Tirolska v srcu Pariza

Na Elizejskih poljih so otvorili oni dan veliko tirolsko restavracijo. Za Parizane je to velika novost, ker imajo zdaj sredi Pariza v najlepši pariški ulici koček stare Avstrije s tirolskimi narodnimi nošami. V tej restavraciji, kjer imajo Parizani na razpolago avstrijske specialitete od dunajskega zrezka do gulaza s smoki in kjer dobiš tudi druga srednjeevropske specialitete, kakor salame, praško šunko in plzensko pivu, se večer za večerom kar tava gostov, ker pomeni Parizanom večer v tirolski restavraciji skoraj toliko kakor izlet v Avstrijo. Srednjeevropske, ki nimajo radi francoske kuhinje, pa spominja to na dom in domačo kuhinjo.

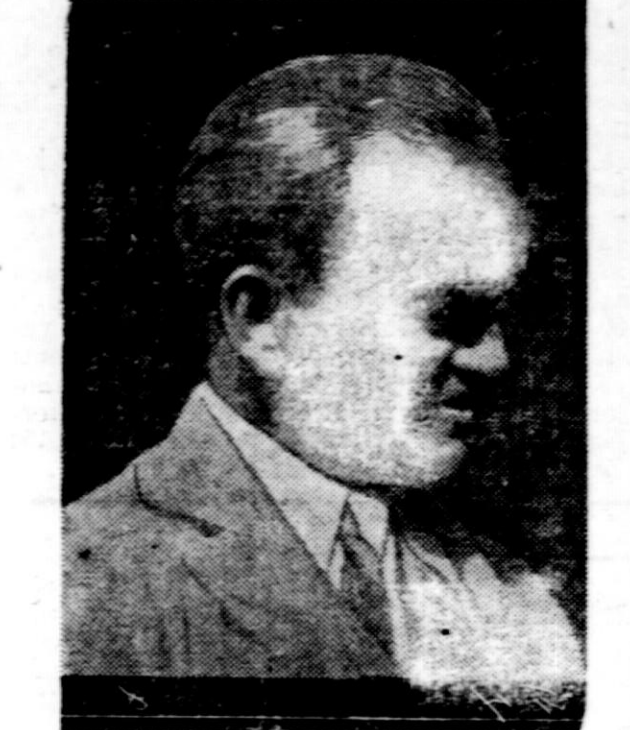
Restavracija z avstrijskim »Bramlome« je opremljena čisto tirolsko. Mize so pogrnjene s pisanimi prti, natakarice nosijo dirndl, natakarji usnjene hlače in tirolske klobuke s krivci, na steni je naslikana ogromna panorama Alp z lesenimi hišicami, belimi ledeniki, debelimi kravami in zeleno travo — skratka idilična Avstrija. Kdove, ali ta avstrijska restavracija na Elizejskih poljih ne bo nekoč edina avstrijska krčma, kjer natakarji ne bodo pozdravljali gostov z dvignjenimi desnicami in kičici »Heil Hitler«, kjer boste mogli govoriti povsem svobodno o Hitlerju, Göringju in Gobbelsu in kjer boste lahko jedli dunajski zrezek, kjer se ne bo govorilo o veliki Nemčiji, temveč samo o Tirolski.

Kennedy dosleden demokrat

V London je prišel nedavno novi ameriški poslanik Joseph Sabrick Kennedy. Ko je izročil kralju poverljive listine, je ostal pri njem še pol ure in govorila sta večnoma o rodbinskih zadevah. Ob njegovem odhodu iz Amerike so priobčili listi več člankov, pa tudi v javnosti se je mnogo govorilo o njem. Američane je namreč zanimalo, ali se bo Kennedy kot vnet demokrat uklonil ceremonielu na angleškem dvoru in ali bo za avdenco obločen tako, kakor zahtevajo strogi predpisi. Kennedy je pa ostal zvest svojim načelom in v nastopni avdijenci se je pojavil v fraku z belim telovnikom in belo kravato, toda v navadnih dolgih hlačah.

Drugače je pa šla avdijenca na dvoru po strogem ceremonielu. Po poslanika in njegovo spremstvo so poslali iz kraljeve palače tri kočije z lakaji in ob 11. je krenilo vse spremstvo po tradicionalni poti v Buckinghamsko palačo. Kralj Jurij je pričakoval poslanika v maršalski uniformi. V privatnem pogovoru se je zanimal kralj za poslanikove zasebne razmere, zlasti za njegovih 9 otrok, ki pridejo kmalu začetom v Anglijo.

OJ TI OTROCI!
— Striček, jutri ti pridem voščit, samo umij se, prosim.
— Ho, ho, zakaj bi se pa moral umiti?
— Ker mi je mamica dejala: Če ne bo striček umazan, ti bo dal za voščilo pet kovačev.

je tudi zgodilo, toda posledice so bile za Mooneya usodne in znova se je pokazalo, da ameriško sodstvo še daleč ni na višku.

Alibi ni prepričal sodišča

Mooney je bil v času atentata dobro miljo daleč od kraja zločina in sicer v družbi delavca Billinga, s katerim je bil fotografiral v hiši, kjer je bila v pritličju trgovina z zlatino. Na uri v izločbi se je videlo, da je bil tam baš v času, ko je bil atentat izvršen. Obtožba je pa naparila proti Mooneyu več priči, med njimi tudi prostitutko Estelo Smithovo in brezposelnega natakara Macdonalda. Oba sta pod prisogo izpovedala, da sta videla Mooneya na kraju zločina ob času atentata. Na podlagi tega pričevanja je bil Mooney obojen na smrt, pozneje pa pomiloščen na došmrtno ječo.

Japonska igralka pobegnila v Rusijo

Japonci so jo proglasili za mrtvo, ker je kot izdajalka niso mogli kaznovati

Med dramatično borbo proti fašistično usmerjeni Japonski, kateri se upira japonski parlament z odporom proti dalekosežnim pooblastilom, ki naj bi jih dobila vlada pod vplivom vojaške stranke v zakonu o narodni mobilizaciji, med vojno viro in navdušenjem nad uspehi japonske vojske na Kitajskem, je japonsko javno mnenje vendar razgibala vest o pobeugu igralki Jošiki Okadove.

Jošiki Okada je bila najslavnejša gledališka in filmska igralka Japonske. Njeplača je bila sicer japonsko skromna in se še daleč ni mogla primerjati z mastnimi plačami drugih filmskih zvezd, pač pa je bila zelo priljubljena in njena umetnost niti malo ne zaostaja za umetnostjo drugih filmskih zvezd. Jošiki Okada je napravila celo sijajno karjero, ko se je omožila z vikontom Takeusijem. Bila je pa mehkega ne-japonskega značaja, morda zato, ker je bila resnična umetnica. Življenje med plemstvom je ni očaralo in ko ni našla tam nesar, razen hladnega stja, mu je obrnila hrbet. Potem je živela nekaj časa s svojim prijateljem pisateljem Ryokiši Sugimoto, osumljenim komunizma. Gospodje, ki bi mogli biti njeni močniki in radodarni pokrovitelji, so re-

sno majali z glavami in ji proročevali slab konec.

Ko b morala nedavno nastopiti Okada v novem patriotičnem gledališkem delu, v katerem se odziva požrtvovalnost samurajev, da bi bila zgled v času, ko je treba žrtvovati vse za izpolnitev zgodovinske naloge Japonske kot vladarice Daljnega vzhoda za dobrobit žolte rase, se je izkazalo, da je konec že tu. Visoko nadarjene igralka namreč ni bilo v gledališče in kmalu so ugotovili, da je sploh ni več na Japonskem. Odpejala se je bila na Sahalin, čigar en del pripada Japonski, drugi pa Rusiji. Mož, ki jo je spremljal in ki so v njem slutili komunisto Sugimoto, je prislili nekega kočijaža, da ju je s sanmi odpeljal do ruske meje. Potem sta izstopila gralkin spremljevalec je potegnil samokres in zagrozil kočijažu, da ga ustrelji, če bi se ganil dokler mu ne izgineta izpred oči. Tako sta si zagotovila hrbet, da kočijaž ni mogel poklicati japonske obmejne straže in na smučeh sta srečno pobegnila čez mejo.

Tuji novinarji v Tokiu so smatrali v začetku to zadevo za reklamni trik. V Tokiu je vzbudila vest o pobeugu priljubljene gralko veliko pozornost. Igralko Okada

Soet o razpalinah

Toda po kratkem posvetovanju s tovariši je zapovedal odgovoriti na sovražnikove strele Moštvu je potegnilo na krov dva topiča in takoj so zadoneli prvi streli.

Posadka se je smejala brezplodnemu prizadevanju preganjalcev, z roganjem in dovtipi je pozdravila vsako kroglo, ki se je zdaj pa zdaj odbila od kovinskega boka »Marxa Maščevalca« in padla v valove. Za štiri lahko ranjene se ni nihče zmenil.

Razburljiv lov se je nadaljeval z vsem ogorčenjem. To pot je pa »Maščevalec« le z največjo težavo vozil pred carinskimi ladjami tako hitro, da ga niso mogle dohiteti. Toda zaenkrat je zadostoval tudi ta uspeh.

Če bomo vzdržali do večera v tem tempu, bomo rešeni. — je ponavljal Nikolaj in prigovarjal svojim tovarišem, naj napno vse sile. Stroji so delovali brezhibno in podmornica je rezala morske valove, da se je kar kadilo za njo.

Videlo se je, kako si preganjalci na vse načine prizadevajo ohraniti vsaj isto hitrost, da bi preveč ne zaostali. Nikolaj si je veselo mel rpe.

— Je že konec njihove slave. Čez pol ure se obrnejo in veseli bodo, če se bodo srečno vrnili k obali. — je mrmral sam pri sebi veselo in zadovoljen, da je razdalja med »Maščevalcem« in carinskimi ladjami vedno večja.

Kar je obrnila njegovo pozornost nase penasta proga od skrajne ladje, vazeče po levi strani podmornice. Čeprav je tu pa tam izginila pod hrbotom vala, se je vendar dobrom videla in njena smer je ostajala ista tako da bi morala kmalu presekati »Maščevalčev« pot. Nikolaj je takoj spoznal, kaj pomeni ta proga. Izstreljeni torpedi si je utiral pot v vsaka sekunda, da, celo njen odlomek, je odločal zdaj o njeni usodi.

Na obrat ali manever sploh ni bilo mogoče misliti. Torpedo in podmornica sta slepo drvela proti istemu kraju in vse je bilo zdaj odvisno od naključja, ali se bosta v kritičnem trenutku na svoji poti srečala ali ne.

Nagel pogled na desno je pokazal Nikolaju, da je tudi tam tako. Smrt je drvela od obeh strani, da zgrabi svojo žrtev, ki ni mogla storiti v svojo obrambo ničesar, kajti edina možnost rešitve, nagla potopitev, je bila izključena.

Izblujenih oči je sledil Nikolaj bližajočemu se torpedu in ugibal, kdaj bo prekril pot bežeče podmornice.

Zdelo se mu je, da se bo desni torpedo zakasnili, da bi pa levi mogel zadeti zadnji del podmornice. Grozni trenutek odločitve se je bližal s strašno hitrostjo. Nikolaj je vedel, da mu moralo priti vsako povelje glede izpremembe smeri prepozno in

da bi »Marx« v tem primeru nastavl torpedu ves svoj bok. Tako ni preostajalo nič drugega, nego počakati, če se bo usoda sama usmiliła.

Sled za torpedom se je dobro videla že blizu podmornice, ki je z največjo brzino prevozila nevarno mesto, vendar pa silno počasi v primeri z drvečo podmorsko strelo.

In vendar se je že zdelo verjetno, da bo »Maščevalec« za nekaj sekund prehitel torpedo. Tedaj je pa izkušeno častnikovo oko z grozo opazilo, da se je hitrost podmornice nekoliko zmanjšala.

— Kaj se godi? — je kričnil in planil po stopnicah k strojem.

— En cilinder je zaradi silne vročine razneslo, — se je glasil odgovor.

Nikolaj je zaklel in njegove od groze izbuljene oči so se uprle v konico skozi valove drvečega torpeda.

Zadnji del »Maščevalca« je baš drsel čez nevarno mesto in Nikolaj je jel upati — toda v naslednjem trenutku je strahovito počilo in steber vode je švignil kvišku tik za podmornico.

Torpedo je bil zadel v vijak ali konico krmila.

Podmornica se je zagugala, toda njene močne stene so vzdržale. Glavna sila eksplozije je učinkovala na neznatno ploskev podmornice. Vrglo jo je vstran, toda morda ni bila smrtno ranjena. Naslednji trenutki so morali pokazati, ali je bilo zdrobljeno krmilo ali ladijski vijak in da-li je podmornica pokvarjena ali bo pa lahko nadaljevala vožnjo. Zaenkrat jo je še gnala vztrajnost naprej.

V penecih se valovih je švignil na desni strani mimo torpeda, ne da bi podmornico zadel.

Nikolaj, ki ga je bila eksplozija vrgla, je bil že zopet na nogah in planil je k strojem, da bi se prepričal, ali ni napravila eksplozija na njih škodo. Vsa zbegana posadka je tekala sem ter tja. Močna detonacija je bila vse vrgla in nihče ni vedel, kaj se je bilo zgodilo.

Stroji so delovali brezhibno, samo en bat je bil odpovedal službo.

Nikolaj si je oddahnil.

Vijak torej ni bil poškodovan. Torpedo je bil eksplodiral ob strani in morda niti krmilo ni bilo uničeno.

Planil je v krmarjevo kabino.

— Kaj se je zgodilo? — je zaklical krmar ves prestrašen.

— Torpedo je zadel našo podmornico. Ali še obvladaš krmilo?

— Zdi se mi, da ga obvladam — nobenega odpora ne čutim, — se je glasil odgovor.

Potem takem smo pa rešeni! Ostan na svojem mestu in drži se iste smeri! — mu je zaklical Nikolaj in odhitel nazaj na krov.

Napadajoče torpedovke so se sicer malo približale, toda razdalja je bila še zadostna, da bi mogla podmornica uiti.